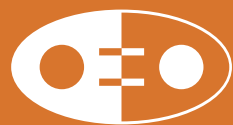

Ετήσια Έκθεση 2006

Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων

Περιεχόμενα

σελ. 5	Εισαγωγικό σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως
σελ. 6	Αρμοδιότητες της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων
σελ. 8	Δραστηριότητες της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων <ul style="list-style-type: none">▶ 1. Διερεύνηση ατομικών καταγγελιών▶ 2. Διαμεσολαβητική δράση▶ 3. Υποβολή εκθέσεων▶ 4. Ενημέρωση του κοινού αναφορικά με τις αρμοδιότητες και δραστηριότητες της Αρχής▶ 5. Συμμετοχή στην Εθνική Ομάδα Εργασίας κατά των Διακρίσεων▶ 6. Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο EQUINET▶ 7. Παρουσίαση έρευνας αναφορικά με τις απόψεις, αντιλήψεις και αντιδράσεις κυπρίων πολιτών σχετικά με την ομοφυλοφιλία▶ 8. Στελέχωση της Αρχής
σελ. 13	Γενικές Παρατηρήσεις
σελ. 15	Στατιστική Ανάλυση
σελ. 18	Συνοπτική Παρουσίαση Εκθέσεων

Εισαγωγικό σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως

Η δεύτερη Ετήσια Έκθεση της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων είναι μια καλή στιγμή και ενδεχομένως μοναδικό μέσο για την διαπίστωση της απόστασης που η νεοσύστατη ακόμα Αρχή έχει διανύσει από την δράση της το Μάιο του 2004.

Η Αρχή έχει συσταθεί στα πλαίσια της εναρμονιστικής νομοθεσίας με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο και επικεντρώνει την δράση της στη καταπολέμηση κάθε μορφής διάκρισης φυλετικής, εθνοτικής διάκρισης λόγω ηλικίας, γλώσσα, θρησκείας ή άλλων πεποιθήσεων και σεξουαλικού προσανατολισμού στους εξαιρετικά ευαίσθητους τομείς της Παιδείας, της πρόσβασης στα αγαθά και στην ιατρική περίθαλψη.

Μ' ένα λόγο έχει να κάμει με τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού είτε πρόκειται για ευρωπαίους πολίτες, είτε για πολίτες τρίτων χωρών και "τα καινούργια" δικαιώματα τους όπως αναγνωρίζονται και κατοχυρώνονται στο κοινοτικό δίκαιο και την αντίστοιχη εσωτερική νομοθεσία.

Στην Αρχή έχουν ανατεθεί καθήκοντα διενέργειας ερευνών και στατιστικών μελετών για θέματα διακρίσεων και παρακολούθησης της νομοθεσίας και λήψης μέτρων για την εφαρμογή της, σύνταξης κωδικών πρακτικής, επιβολή κυρώσεων, εξέταση καταγγελιών για παράβαση της νομοθεσίας.

Μια απλή ματιά στην Έκθεση για το 2006 καταδεικνύει ότι η Αρχή έχει ενεργοποιήσει όλες τις δραστηριότητες και αξιοποίησε κάθε δυνατότητα για να πετύχει θετικά αποτελέσματα. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι το 2006 η Αρχή δέχθηκε 136 καταγγελίες και υπέβαλε 34 Εκθέσεις για θέματα διακρίσεων. Παράλληλα άσκησε με επιτυχία διαμεσολαβητική δράση που κατέληξε σε αμοιβαία αποδεκτές λύσεις θετικές για τους επηρεαζόμενους.

Συνεχίζοντας μια προσπάθεια που είχε αρχίσει από το 2005 η Αρχή ανέπτυξε έντονη ενημερωτική δραστηριότητα, με διαλέξεις, σεμινάρια και συζητήσεις για τις αρμοδιότητες της, και για τον τρόπο που μπορούν αυτές να αξιοποιηθούν από το κοινό. Διενήργησε έρευνα για τις αντιλήψεις στην Κύπρο για τα ομοφυλοφιλικά άτομα την οποία παρουσίασε σε δημόσια εκδήλωση και συμμετείχε σε διεθνείς συναντήσεις και επιμορφωτικά προγράμματα για το θέμα του Ρατσισμού.

Η Αρχή υπερβαίνοντας τις λειτουργικές της αδυναμίες (εξακολουθεί να υποστηρίζεται από το Τομέα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως), κινήθηκε με ωριμότητα και ευελιξία σε ένα δύσκολο εκ προοιμίου πεδίο και έδωσε δυναμική διάσταση στην προοπτική μιας ανοικτής, ανεκτικής κοινωνίας, χωρίς προκαταλήψεις, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου, ικανής να προσφέρει ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα σε όλα τα μέλη της.

Ηλιάνα Νικολάου
Επίτροπος Διοικήσεως

Αρμοδιότητες της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων

Οι θεσμικές δυνατότητες και το πεδίο δράσης της Αρχής, οριοθετούνται από το κοινοτικό κεκτημένο και τη σχετική νομοθεσία και αποβλέπουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλής, κοινότητας, γλώσσας, χρώματος, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Οι όροι εντολής εκτείνονται στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικών παροχών, υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, συμμετοχής σε σωματεία και επαγγελματικές οργανώσεις και πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης.

Σε ευρύτερη κλίμακα, με βάση πάντα τις ρυθμίσεις του νέου γενικού πλαισίου καταπολέμησης των διακρίσεων που εγκαθιδρύθηκε με το Νόμο 42(I)/2004, στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως, ως ανεξάρτητης αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων, εμπίπτει η διασφάλιση χωρίς καμιά φυλετική ή άλλη διάκριση της απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας ή προβλέπονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στα Πρωτόκολλα της, σε άλλες Ευρωπαϊκές Συμβάσεις και Συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών που κύρωσε η Κύπρος.

Οι θεσμικές αρμοδιότητες της Αρχής, πέρα από τη διερεύνηση ατομικών καταγγελιών και την παροχή συνδρομής στα θύματα των διακρίσεων, περιλαμβάνουν ποικίλες θεσμικές δυνατότητες και δράσεις που εκτείνονται σ' ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων προληπτικού, κατασταλτικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα, κυριότερες από τις οποίες είναι οι εξής:

- ▶ Προαγωγή της ισότητας για απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας ευκαιριών ανεξαρτήτως φυλετικής, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, κοινότητας, γλώσσας, χρώματος, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων
- ▶ Λήψη μέτρων για την πρακτική εφαρμογή των νομοθετικών προνοιών που διέπουν ή απαγορεύουν μεταχείριση που συνιστά απαγορευμένη διάκριση
- ▶ Επιβολή μέτρων κυρωτικού χαρακτήρα
- ▶ Σύνταξη Κώδικων Πρακτικής
- ▶ Διεξαγωγή ερευνών και στατιστικών μελετών για θέματα διακρίσεων

▶ Εξέταση θεμάτων αναφορικά με τις διακρίσεις είτε αυτεπάγγελα, είτε μετά από αίτημα προσώπων ή οργανώσεων

▶ Συντονισμός δράσης κρατικών αρχών και ευαισθητοποίηση της διοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών.

Το νέο πλαίσιο καταπολέμησης των διακρίσεων εισάγει σημαντικά μεθοδολογικά νομικά εργαλεία για καταπολέμηση των διακρίσεων, υιοθετώντας τις έννοιες της απαγορευμένης με νόμο άμεσης και έμμεσης διάκρισης. Προβλέπει επίσης, ειδική αυτοτελή προστασία έναντι της παρενόχλησης και της εντολής για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Πέρα από τον καθορισμό και την εξειδίκευση των κρίσιμων αυτών εννοιών, οι νέες διατάξεις συνιστούν συνολικά ένα σύνθετο μηχανισμό προστασίας των θιγόμενων προσώπων ή ομάδων πληθυσμού, που υπερβαίνουν ένα παραδοσιακό σύστημα επιβολής κυρώσεων σε εξατομικευμένες περιπτώσεις. Έτσι, πέρα από τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων, δίδεται έμφαση στη διαμεσολαβητική δράση για προώθηση της αρχής της ισότητας, στην ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ευαισθητοποίησης του κοινού και εκπροσώπησης των θυμάτων των διακρίσεων.

Προς την κατεύθυνση παροχής συνδρομής στα θύματα των διακρίσεων εισάγεται επίσης, η δυνατότητα λήψης θετικών μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Η νέα αυτή μορφή δράσης ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, που είναι και οι βασικοί δέκτες της παρεχόμενης προστασίας.

Δραστηριότητες της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων

1. Διερεύνηση ατομικών καταγγελιών

Η διερεύνηση καταγγελιών με αντικείμενο το ρατσισμό και τις διακρίσεις και η παροχή ανεξάρτητης συνδρομής στα θύματα των διακρίσεων αποτέλεσε τον πυρήνα δράσης της Αρχής για το 2006. Από την εγκαθίδρυση της την 1η Μαΐου 2004 μέχρι το τέλος του 2006, η Αρχή έλαβε 307 καταγγελίες και διερεύνησε 240 από αυτές. Μόνο το 2006 υποβλήθηκαν στην Αρχή 105 καταγγελίες.

Οι καταγγελίες υποβλήθηκαν από ημεδαπούς και αλλοδαπούς, από φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ή Ομάδες Προσώπων. Στην Αρχή προσέφυγαν κύπριοι πολίτες, ευρωπαίοι πολίτες που διαμένουν μόνιμα στην Κύπρο, αλλοδαποί, μετανάστες, πρόσφυγες, αιτητές ασύλου καθώς και μέλη κοινωνικά ευάλωτων ή/και αποκλεισμένων ομάδων του πληθυσμού που χρειάζονται ιδιαίτερη κοινωνική μέριμνα και προστασία όπως ανάπηροι, ηλικιωμένοι, ψυχικά ασθενείς. Οι καταγγελίες στρέφονταν κυρίως κατά δημόσιων κρατικών υπηρεσιών, Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.

2. Διαμεσολαβητική δράση

Συνεχίζοντας την πρακτική των προηγούμενων χρόνων και στη βάση των θεσμικών της δυνατοτήτων, η Αρχή ανέπτυξε έντονη διαμεσολαβητική δραστηριότητα, η οποία κατέληξε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις σε εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών λύσεων προς όφελος των επηρεαζόμενων προσώπων. Τούτο συνέβη σε περιπτώσεις που διαπιστώθηκε η εκ πρώτης όψεως βασιμότητα της καταγγελίας που εξετάστηκε και η Αρχή, λειτουργώντας ως μηχανισμός προστασίας των δικαιωμάτων του θύματος της διάκρισης, παρείχε διαβαθμισμένη, ανάλογα με την περίπτωση, προστασία. Στην ευμενέστερη για το θύμα της διάκρισης περίπτωση, η Αρχή πέτυχε την αποκατάσταση της νομιμότητας, ενώ σε άλλες περιπτώσεις πέτυχε την εγκατάσταση ενός διαύλου επικοινωνίας μεταξύ του καταγγέλλοντος και της δημόσιας αρχής ή την αιτιολόγηση της στάσης της αρμόδιας αρχής και τη θεμελίωση της με βάση της αρχή της νομιμότητας.

Αναφέρω χαρακτηριστικά τις ακόλουθες περιπτώσεις:

► Αλλοδαπός προσέφυγε στην Αρχή, ισχυριζόμενος ότι συγκεκριμένος τραπεζικός οργανισμός αρνήθηκε να τον εξυπηρετήσει, με το αιτιολογικό ότι ήταν

απαραίτητη η προσκόμιση της άδειας νόμιμης παραμονής του στην Κύπρο. Μετά από παρέμβαση της Αρχής και επαφές με τη Διεύθυνση του τραπεζικού οργανισμού, εξηγήθηκε ότι αυτό που απαιτούνταν για την εξυπηρέτηση ήταν στοιχεία προσδιοριστικά της ταυτότητας του αλλοδαπού. Αφού ενημερώθηκε ο αλλοδαπός, προσήλθε στην τράπεζα και εξυπηρετήθηκε.

► Ευρωπαίος πολίτης μόνιμος κάτοικος Μενεού, προσέφυγε στην Αρχή ισχυριζόμενος ότι το Κοινοτικό Συμβούλιο της κοινότητας επέδειξε αδικαιολόγητη και δυσανάλογη διακριτική μεταχείριση εναντίον του, αφού κλήθηκε να καταβάλει κοινοτική φορολογία ύψους 85 λ.κ. έναντι του αντίστοιχου ποσού των 55 λ.κ. που κλήθηκαν να καταβάλουν οι υπόλοιποι κάτοικοι της κοινότητας. Μετά από παρέμβαση της Αρχής, το ποσό της φορολογίας μειώθηκε στις 70 λ.κ.. Η εναπομένουσα διαφοροποίηση δικαιολογήθηκε επειδή στους κατοίκους της παραλιακής περιοχής, όπου διέμενε ο καταγγέλλων, παρέχονταν επιπρόσθετες υπηρεσίες.

► Ευρωπαίος πολίτης κάτοικος Κύπρου, προσέφυγε στην Αρχή προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι καθυστέρωσε η εξέταση της αίτησης του για έκδοση της άδειας παραμονής του. Μετά την υποβολή της καταγγελίας και την παρέμβαση της Αρχής, ολοκληρώθηκε η διαδικασία εξέτασης και εκδόθηκε η άδεια παραμονής.

► Δύο ευρωπαίοι πολίτες μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου, προσέφυγαν με ξεχωριστές καταγγελίες στην Αρχή προβάλλοντας διαδικαστικές δυσκολίες και καθυστερήσεις που παρατηρούνταν για την έκδοση της άδειας διαμονής τους στην Κύπρο. Διαπιστώθηκε ότι οι διαδικαστικές δυσκολίες οφείλονταν στο ιδιαίτερο καθεστώς διαμονής και εργοδότησης τους. Έγινε σχετική λεπτομερειακή ενημέρωση για τις ενέργειες που απαιτούνταν και προχώρησε η διαδικασία διευθέτησης του θέματος.

► Δύο ευρωπαίοι πολίτες, μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου, υπέβαλαν ξεχωριστές καταγγελίες για διαδικαστικές δυσκολίες που αντιμετώπιζαν στην έκδοση της ευρωπαϊκής κάρτας νοσηλείας. Μετά από παρέμβαση της Αρχής εκδόθηκε η κάρτα νοσηλείας.

► Κύπριος πολίτης, υπέβαλε καταγγελία για ισχυριζόμενη άρνηση του Υπουργείου Υγείας να εκδώσει κάρτα νοσηλείας στην βρετανίδα σύζυγο του. Μετά από μεσολάβηση της Αρχής διευθετήθηκε συνάντηση του καταγγέλλοντα με αρμόδιο λειτουργό του Υπουργείου Υγείας, που είχε ως αποτέλεσμα τη διευθέτηση του θέματος.

► Αλλοδαπός που διαμένει μόνιμα στην Κύπρο, υπέβαλε καταγγελία αναφορικά με την καταβολή των εξόδων νοσηλείας του στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας. Μετά απο παρέμβαση της Αρχής, το θέμα της οφειλής των εξόδων νοσηλείας διευθετήθηκε και ο αλλοδαπός έλαβε εξιτήριο.

► Κύπριος πολίτης, υπέβαλε καταγγελία ισχυριζόμενος ότι κατά παράβαση των αρχών της μη διάκρισης δεν παραχωρήθηκε δημόσιο βοήθημα στη δυσπραγούσα αλλοδαπή σύζυγο του. Δεδομένου ότι απο την έρευνα προέκυψε ότι προυπόθεση για την καταβολή του δημοσίου βοηθήματος ήταν η προσκόμιση της άδειας διαμονής της αλλοδαπής συζύγου του καταγγέλλοντα, η Αρχή προέβη σε ενέργειες ούτως ώστε να εκδοθεί έγκαιρα η άδεια διαμονής και να προχωρήσει η καταβολή του δημόσιου βοηθήματος.

3. Υποβολή εκθέσεων

Σε περιπτώσεις που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής ατομικές καταγγελίες που άγγιζαν ευρύτερα θέματα ρατσισμού και διακρίσεων από τα οποία επηρεάζονταν ευρύτερες ομάδες προσώπων, υποβλήθηκαν εκθέσεις με συγκεκριμένες εισηγήσεις και συστάσεις για αντιμετώπιση σε γενικότερο επίπεδο προβλημάτων διακρίσεων. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι κατά το 2006 υποβλήθηκαν συνολικά 34 εκθέσεις για θέματα διακρίσεων αναφορικά με την απόκτηση της προσφυγικής ιδιότητας, την εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων, την χορήγηση συντάξεων, κρατικών χορηγιών και επιδομάτων, καθώς και την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης σε σχέση με την ηλικία και την αναπηρία. Στις εκθέσεις που υποβλήθηκαν, επισημαίνονται φαινόμενα θεσμικής και λειτουργικής ανεπάρκειας και ελλειμματικής οργάνωσης που δεν καθιστούν δυνατό το σεβασμό της αρχής της μη διάκρισης και διατυπώνονται οργανωτικές και κανονιστικές προτάσεις με στόχο τη ρύθμιση των σχετικών θεμάτων και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

4. Ενημέρωση του κοινού αναφορικά με τις αρμοδιότητες και δραστηριότητες της Αρχής

Η Επίτροπος Διοικήσεως και λειτουργοί της Αρχής συμμετείχαν σε ημερίδες, συνέδρια και σεμινάρια που διοργανώθηκαν και αποσκοπούσαν στην ενημέρωση των πολιτών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, καθώς και στη συστηματοποίηση της επαφής και συνεργασίας με οργανωμένα σύνολα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Στα ίδια πλαίσια συνεχίστηκε και κατά το 2006 η διανομή ενημερωτικού υλικού για τις αρμοδιότητες της Αρχής στην ελληνική,

αγγλική και τουρκική γλώσσα. Στόχος αυτών των δραστηριοτήτων ήταν η καλύτερη ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με την αποστολή, το έργο και τις αρμοδιότητες της Αρχής και η προώθηση της συνεργασίας της Επιτροπής Διοικήσεως με οργανωμένους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με απώτερο σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων.

5. Συμμετοχή στην Εθνική Ομάδα Εργασίας κατά των Διακρίσεων

Η Επίτροπος Διοικήσεως και λειτουργοί της Αρχής συμμετείχαν και κατά το 2006 σε συνεδρίες και δραστηριότητες της Εθνικής Ομάδας Εργασίας για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων. Στην Ομάδα συμμετέχουν εκπρόσωποι φορέων, υπηρεσιών, οργανώσεων, επαγγελματικών φορέων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

6. Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο EQUINET

Από την ίδρυση της η Αρχή συμμετέχει στο ευρωπαϊκό Δίκτυο Equinet, ένα δίκτυο σύνδεσης και συντονισμού όλων των ανεξάρτητων αρχών, για υλοποίηση των ευρωπαϊκών οδηγιών κατά των διακρίσεων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια αυτά, ανταλλάσσονται δεδομένα για τα μέσα και τις στρατηγικές δράσης που χρησιμοποιούν οι εθνικοί φορείς εφαρμογής των οδηγιών και αποστέλλονται στην τράπεζα πληροφόρησης του Δικτύου πληροφορίες για υποθέσεις και πρακτικές χειρισμού τους. Για το λόγο αυτό, ο λειτουργός του Γραφείου Γιώργος Κακότας έλαβε μέρος στη Γενική Συνέλευση των μελών του Δικτύου που έγινε στις Βρυξέλλες από τις 7 μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 2006. Ο ίδιος λειτουργός έλαβε μέρος σε πρόγραμμα κατάρτισης του Δικτύου που έγινε στη Βουδαπέστη στις 12-14 Ιουνίου 2006 με τίτλο «*Training on the practical implementation of anti-discrimination legislation: Obstacles, best practice and case law of Equinet*».

Επίσης, η λειτουργός του Γραφείου Μελίνα Τριγγίδου έλαβε μέρος σε συνέδριο στο Βίλνιους της Λιθουανίας στις 17-18 Νοεμβρίου 2006 με τίτλο «*International Equality Bodies Meeting*».

7. Παρουσίαση έρευνας αναφορικά με τις απόψεις, αντιλήψεις και αντιδράσεις κυπρίων πολιτών σχετικά με την ομοφυλοφιλία

Η Επίτροπος Διοικήσεως, ως Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων, διενήργησε παγκύπρια έρευνα για τις απόψεις των κυπρίων πολιτών σχετικά με την ομοφυλοφιλία. Τα αποτελέσματα της έρευνας

παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν σε εκδήλωση που έγινε στη Λευκωσία στις 5 Μαΐου 2006 με τη συνεργασία του Απελευθερωτικού Κινήματος Ομοφυλοφίλων Κύπρου.

8. Στελέχωση της Αρχής

Κατά το 2006 η Αρχή στελεχώθηκε από τον Ανώτερο Λειτουργό του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Άριστο Τσιάρτα, από τους Λειτουργούς Γιώργο Κακότα, Μελίνα Τριγγίδου, Νάσια Διονυσίου και τη Βοηθό Γραμματειακό Λειτουργό Ελισάβετ Χρίστου. Όλα τα στελέχη της Αρχής ασκούσαν παράλληλα καθήκοντα στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως.

Γενικές Παρατηρήσεις

Η ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων για το 2006 αναδεικνύει, με ενδεικτικό έστω τρόπο, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κυπριακή κοινωνία στα θέματα σεβασμού της ετερότητας. Στο σύνολο της η έκθεση αποτυπώνει τις διακυμάνσεις και τις προτεραιότητες έμπρακτου σεβασμού της αρχής της μη διάκρισης και των δικαιωμάτων των αλλοδαπών (ευρωπαίων πολιτών και πολιτών τρίτων χωρών) και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Υπο την έννοια αυτή, στην έκθεση ικνηλατείται η πρακτική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και σεβασμού των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων σ' ένα σύγχρονο κράτος δικαίου.

Είναι γεγονός ότι τα κυριότερα προβλήματα των διακρίσεων επικεντρώνονται και αφορούν στην κατάσταση των αλλοδαπών. Όμως, η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, όπως καταγράφεται δειγματοληπτικά στην έκθεση, δείχνει ότι προβλήματα σεβασμού της αρχής της ισότητας παρουσιάζονται και σε ότι αφορά σε επιμέρους ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Τούτο μπορεί να αποδοθεί στο ότι παγιωμένες πρακτικές και αντιλήψεις, παρότι δεν αποβλέπουν σε συνειδητή απαξίωση των αρχών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ευνοούν την παράκαμψη της αρχής της μη διάκρισης και την εμφάνιση ρατσιστικών φαινομένων.

Πάντως, σε όλα τα επίπεδα στα οποία δραστηριοποιήθηκε η Αρχή κατά το 2006 παρατηρήθηκε, ιδίως μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μια κινητικότητα και μια θετική δραστηριοποίηση στον τομέα εξάλειψης των διακρίσεων, με αβέβαιο μέχρι σήμερα αποτέλεσμα και προσανατολισμό.

Στις ειδικές θεματικές ενότητες της παρούσας έκθεσης, αλλά και με βάση τη συσσωρευθείσα εμπειρία της Αρχής που διερεύννησε από την έναρξη της λειτουργίας της το Μάιο του 2004 πάνω από 240 καταγγελίες, φαίνεται ότι ειδικά στα θέματα μετανάστευσης εξακολουθούν να επιμένουν οι γνωστές αγκυλώσεις και πρακτικές κακοδιοίκησης, που επηρεάζουν δυσμενώς το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών και των ευρωπαίων πολιτών που διακινούνται, εργάζονται ή διαμένουν στην Κύπρο. Θα μπορούσε δε να ειπωθεί, ότι οι αρμόδιες αρχές παραμένουν εν πολλοίς αδρανείς και αμήχανες μπροστά στο ογκώδες, δύσκολο από τη φύση του, μεταναστευτικό φαινόμενο. Οι κατά καιρούς πρωτοβουλίες σε επιτελικό επίπεδο, καθώς και η

έντονη νομοθετική δραστηριοποίηση των τελευταίων χρόνων στα πλαίσια υλοποίησης του κοινοτικού κεκτημένου δεν συμβαδίζουν, δυστυχώς, με τη διοικητική πραγματικότητα και πρακτική που έχει διαμορφωθεί.

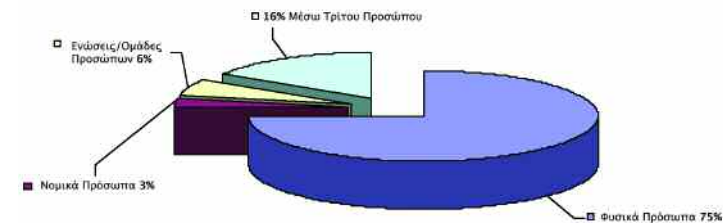
Εν πάση περιπτώσει, η πορεία υλοποίησης του κοινοτικού κεκτημένου, αν και αργόσυρτη, γεννά ελπίδες για μια νέα αντιμετώπιση του μεταναστευτικού φαινομένου στη βάση των προτεραιοτήτων και ιδιαιτεροτήτων της κυπριακής κοινωνίας και υπο το φως των σύγχρονων αρχών του κράτους δικαίου.

Στις σημερινές συνθήκες, η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του κοινωνικού φαινομένου της μετανάστευσης μέσω μιας συγκροτημένης και ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής αποτελεί, κατά γενική ομολογία, μια αναγκαιότητα. Με τον τρόπο αυτό, θα δοθεί έμφαση στην κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών, προς όφελος των μεταναστών και της χώρας.

Στατιστική Ανάλυση

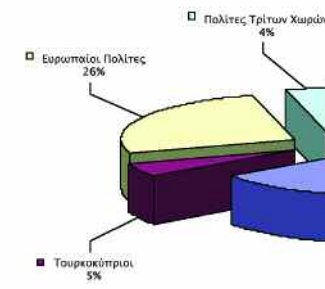
Από τη σύσταση της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων το Μάιο του 2004 μέχρι και το τέλος του 2006, υποβλήθηκαν 307 καταγγελίες.

Κατά το 2006 υποβλήθηκαν ενώπιον της Αρχής 105 καταγγελίες. Από αυτές 79 προέρχονταν από φυσικά πρόσωπα, 3 καταγγελίες προέρχονταν από νομικά πρόσωπα ή ομάδες προσώπων, ενώ 17 καταγγελίες υποβλήθηκαν μέσω τρίτου προσώπου (Γράφημα 1).

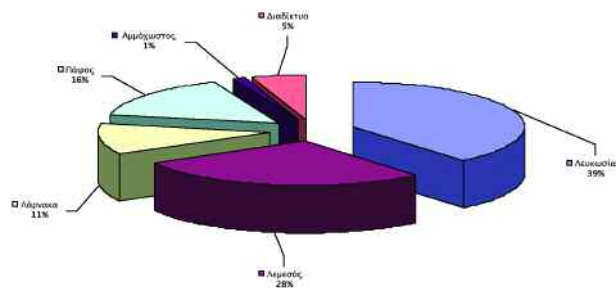
Γράφημα 1

Από τις 105 καταγγελίες που υποβλήθηκαν, 69 από αυτές υποβλήθηκαν από ελληνοκύπριους, 5 από τουρκοκύπριους, 27 καταγγελίες υποβλήθηκαν από ευρωπαίους πολίτες και 5 από πολίτες τρίτων χωρών (Γράφημα 2).

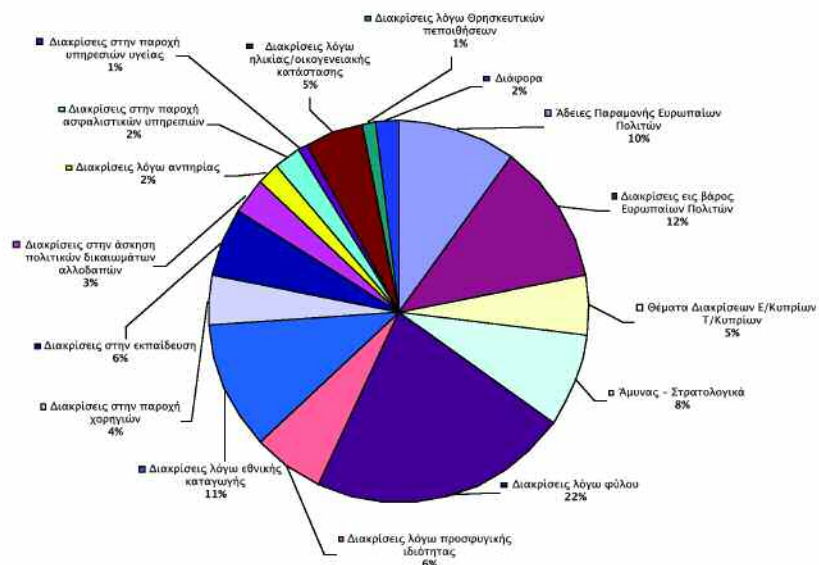
Γράφημα 2

Όσον αφορά στην αποδοχή των καταγγελιών, σημειώνεται ότι 41 καταγγελίες προέρχονταν από την Επαρχία Λευκωσίας, 29 από την Επαρχία Λεμεσού, 12 καταγγελίες από την Επαρχία Λάρνακας, 17 καταγγελίες από την Επαρχία Πάφου, 1 καταγγελία από την Επαρχία Αμμοχώστου. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι 5 καταγγελίες υποβλήθηκαν στην Αρχή μέσω του Διαδικτύου (Γράφημα 3).

Γράφημα 3

Από θεματική άποψη, οι 105 καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην Αρχή το 2006 θα μπορούσαν να ταξινομηθούν ως εξής (Γράφημα 4).

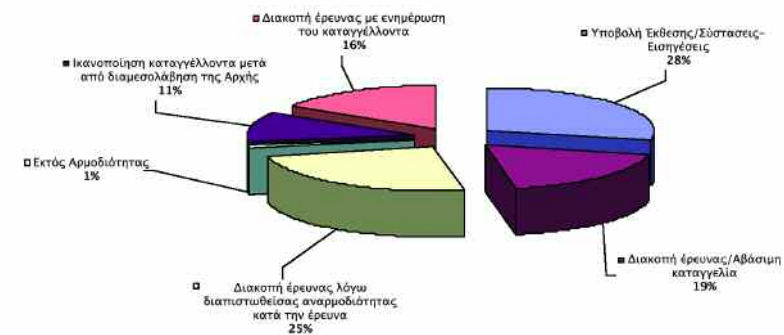

Γράφημα 4

- ▶ Διακρίσεις λόγω φύλου 22%
- ▶ Διακρίσεις εις βάρος Ευρωπαίων πολιτών 12%
- ▶ Διακρίσεις λόγω εθνικής καταγωγής 11%
- ▶ Άδειες παραμονής Ευρωπαίων πολιτών 10%

- ▶ Άμυνας – Στρατολογικά 8%
- ▶ Διακρίσεις στην εκπαίδευση 6%
- ▶ Διακρίσεις λόγω προσφυγικής ιδιότητας 6%
- ▶ Θέματα διακρίσεων Ε/Κυπρίων - Τ/Κυπρίων 5%
- ▶ Διακρίσεις λόγω ηλικίας/οικογενειακής κατάστασης 5%
- ▶ Διακρίσεις στην παροχή χορηγιών 4%
- ▶ Διακρίσεις στην άσκηση πολιτικών δικαιωμάτων αλλοδαπών 3%
- ▶ Διακρίσεις λόγω αναπηρίας 2%
- ▶ Διακρίσεις στην παροχή ασφαλιστικών υπηρεσιών 2%
- ▶ Διάφορα 2%
- ▶ Διακρίσεις στην παροχή υπηρεσιών υγείας 1%
- ▶ Διακρίσεις λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων 1%

Κατά το 2006 διεκπεραιώθηκε η διερεύνηση 122 καταγγελιών με τα ακόλουθα αποτελέσματα (Γράφημα 5).

Γράφημα 5

- ▶ 34 καταγγελίες οδήγησαν σε υποβολή έκθεσης με συγκεκριμένες εισηγήσεις/συστάσεις
- ▶ 23 καταγγελίες κρίθηκαν ως αβάσιμες και διακόπηκε η έρευνα
- ▶ 31 καταγγελίες κρίθηκαν ότι δεν έχρηζαν περαιτέρω έρευνας λόγω διαπίστωσης της αναρμοδιότητας κατά την έρευνα
- ▶ 1 καταγγελία κρίθηκε εξαρχής ως εκτός αρμοδιότητας και αρχειοθετήθηκε
- ▶ 14 καταγγελίες κατέληξαν σε ικανοποίηση του καταγγέλλοντα μετά από διαμεσολάβηση της Αρχής
- ▶ 19 καταγγελίες αρχειοθετήθηκαν μετά από ενημέρωση του καταγγέλλοντα

Συνοπτική Παρουσίαση Εκθέσεων

Χορήγηση άδειας οδήγησης σε πολίτες χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΑΚΡ 47-2005, ΑΚΡ 101-2005, ΑΚΡ 107-2005)

Ευρωπαίοι πολίτες που διαμένουν στην Κύπρο, υπέβαλαν καταγγελίες αναφορικά με την πρακτική του Τμήματος Οδικών Μεταφορών να αξιώνει από ευρωπαίους πολίτες που αιτούνται την παραχώρηση άδειας οδήγησης, όπως προσκομίζουν έγγραφα του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης από τα οποία να πιστοποιείται ότι διαμένουν στην Κύπρο για περίοδο τουλάχιστον έξι μηνών.

Η Επίτροπος ενημερώθηκε για την πρακτική που εφαρμόζε το Τμήμα για σκοπούς χορήγησης άδειας οδήγησης σε μη Κύπριους και η οποία, ήταν η ακόλουθη:

► για πολίτες τρίτων χωρών απαιτούνταν η προσκόμιση έγκυρης άδειας διαμονής στην Κύπρο από το Τμήμα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, η οποία να ήταν σε ισχύ για τουλάχιστο έξι μήνες.

► για ευρωπαίους πολίτες, δεν αποτελούσε προϋπόθεση η προσκόμιση άδειας διαμονής στην Κύπρο, αλλά απαιτούνταν η προσκόμιση, είτε απόδειξης (που εκδίδεται από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης) για την υποβολή αίτησης για χορήγηση άδειας διαμονής, είτε Δελτίου Εγγραφής Αλλοδαπού (ARC). Και στις δύο περιπτώσεις, για να εκδοθεί άδεια οδήγησης θα έπρεπε να είχαν παρέλθει τουλάχιστο έξι μήνες από την ημερομηνία έκδοσης των εγγράφων αυτών.

Η πιο πάνω πρακτική είχε υιοθετηθεί στη βάση υποδείξεων του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, με σκοπό να διασφαλιστεί η παροχή κρατικών υπηρεσιών μόνο σε αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα στην Κύπρο.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι η περί Αδειών Οδήγησης νομοθεσία προϋποθέτει τη χορήγηση άδειας μόνο σε πρόσωπα που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Κύπρο, κάτι που ερμηνεύεται στην ίδια τη νομοθεσία σε παραμονή στην Κύπρο για τουλάχιστο έξι μήνες ανά έτος. Η πιο πάνω νομοθετική διάταξη υιοθετήθηκε στη βάση των προνοιών της Οδηγίας 91/439/EEC της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ωστόσο, επεσήμανε η Επίτροπος, η «συνήθης διαμονή» όπως αυτή ερμηνεύεται στη νομοθεσία, δεν ταυτίζεται με τη νόμιμη ή μόνιμη διαμονή. Διατύπωσε δε τη θέση ότι, παρόλο που ο έλεγχος της μετανάστευσης αποτελεί ένα θεμιτό σκοπό από μέρους του Κράτους, ο έλεγχος της νομιμότητας της διαμονής ενός προσώπου αποτελεί, κατά κύριο λόγο, αρμοδιότητα της εντεταλμένης με αυτό το ρόλο αρχής - στην προκειμένη περίπτωση του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης και της Αστυνομίας - και δεν πρέπει να ασκείται από κάθε όργανο που ασκεί δημόσια εξουσία. Παρόλο που τα μεταναστευτικά έγγραφα του κράτους, ανέφερε η Επίτροπος, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το Τμήμα Οδικών Μεταφορών για να ελεγχθεί το κατά πόσο ένας αιτητής άδειας οδήγησης πληροί την προϋπόθεση της εξάμηνης παραμονής στην Κύπρο, ο έλεγχος αυτός μπορεί να ασκηθεί με ποικίλους τρόπους που δεν παραπέμπουν κατ' ανάγκη στα έγγραφα αυτά.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι, στις Συνθήκες Εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζεται το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε πολίτη της Ένωσης να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, καθώς και ότι, η κοινοτική νομοθεσία κατά των διακρίσεων απαγορεύει τη διάκριση στη βάση της εθνικής καταγωγής στον τομέα της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες. Τα πιο πάνω, υποστήριξε η Επίτροπος, κατατείνουν στην ανάγκη θέσπισης από τις αρμόδιες αρχές του κράτους, διαδικασιών που θα διευκολύνουν τους ευρωπαίους πολίτες στην πρόσβασή τους σε δημόσιες υπηρεσίες, ιδιαίτερα σε τομείς που συναρτώνται άμεσα με την ελευθερία διακίνησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι η παροχή αδειών οδήγησης. Στη βάση αυτού του προβληματισμού η Επίτροπος κατέληξε στη θέση ότι, δεν ήταν πρόσφορη η πρακτική του Τμήματος Οδικών Μεταφορών, για έλεγχο της εξάμηνης παραμονής των ευρωπαίων πολιτών, αποκλειστικά στη βάση των μεταναστευτικών εγγράφων του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Πρόσθεσε δε ότι, η απόφαση για τη συνδρομή ή όχι των προϋποθέσεων για έκδοση άδειας οδήγησης θα πρέπει να αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του Τμήματος Οδικών Μεταφορών, επί τη βάση της δικής του έρευνας και εκτίμησης όλων των στοιχείων που θα τεθούν ενώπιόν του.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως το Τμήμα Οδικών Μεταφορών επανεξετάσει την επίμαχη πρακτική, λαμβάνοντας υπόψη και τις δικές της θέσεις επί του θέματος.

Με επιστολή του τον Ιούλιο του 2007 ο Διευθυντής του Τμήματος ενημέρωσε την Επίτροπο ότι, σε ότι αφορά στους ευρωπαίους πολίτες, η επίμαχη πρακτική έχει ήδη αλλάξει, στη βάση των θέσεων και εισηγήσεών της. Στην επιστολή του επισύναψε και τη σχετική εγκύκλιο που απέστειλε στο προσωπικό του Τμήματος το Μάιο του 2007.

Απόκτηση προσφυγικής ιδιότητας εκ μητρογονίας
(ΑΚΡ 5-2006, ΑΚΡ 10-2006, ΑΚΡ 11-2006, ΑΚΡ 26-2006, ΑΚΡ 27-2006, ΑΚΡ 34-2006, ΑΚΡ 35-2006, ΑΚΡ 38-2006, ΑΚΡ 44-2006, ΑΚΡ 50-2006, ΑΚΡ 52-2006, ΑΚΡ 56-2006, ΑΚΡ 57-2006, ΑΚΡ 58-2006)

Βουλευτής υπέβαλε καταγγελία σε σχέση με το θέμα της αδυναμίας απόκτησης της προσφυγικής ιδιότητας από άτομα που η μητέρα τους, όχι ο πατέρας τους, είναι πρόσφυγας σε αντίθεση με τα άτομα που, λόγω του ότι ο πατέρας τους είναι πρόσφυγας, αποκτούν προσφυγική ιδιότητα και συνακόλουθα, καθίστανται δικαιούχοι κρατικών παροχών και βοηθημάτων. Προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι το γεγονός αυτό συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω φύλου μεταξύ των δυο κατηγοριών προσώπων, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας. Το ίδιο υποστήριξαν και δεκατρείς επηρεαζόμενοι πολίτες οι οποίοι υπέβαλαν ατομικές καταγγελίες για το ίδιο θέμα.

Το άρθρο 119 των περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμων του 2002 έως 2004 (Νόμος 141 (Ι)/2002), διαλαμβάνει τα ακόλουθα: «Εκτοπισθείς θεωρείται το πρόσωπο του οποίου –

(α) η μόνιμη κατοικία βρίσκεται στις κατεχόμενες περιοχές και η οποία κατέστη απροσπέλαστη

(β) η μόνιμη κατοικία βρίσκεται στη νεκρή ζώνη, η οποία ελέγχεται από την Ειρηνευτική Δύναμη ή αν εκκενώθηκε και διατέθηκε για τις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς

Νοείται ότι τα παιδιά των οποίων ο πατέρας είναι εκτοπισθείς θεωρούνται ότι έχουν τη μόνιμη κατοικία τους στις κατεχόμενες περιοχές και συνεπώς, για σκοπούς του νόμου αυτού, θεωρούνται εκτοπισθέντες από το ίδιο μέρος από το οποίο προέρχεται ο πατέρας τους. ...»

Το θέμα της διεύρυνσης του όρου «εκτοπισθείς», ώστε να περιλαμβάνει και τα παιδιά που γεννήθηκαν από μητέρα εκτοπισθείσα και πατέρα μη εκτοπισθέντα, συζητήθηκε στο παρελθόν και κατ' επανάληψη από

την αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Σχετική Πρόταση Νόμου που είχε κατατεθεί, δεν προωθήθηκε γιατί κρίθηκε ότι θα είχε τις ακόλουθες συνέπειες:

«...(ι). Το ποσοστό των εκτοπισθέντων θα αυξηθεί δυσανάλογα σε σύγκριση με το ποσοστό που ήταν το 1974 αμέσως μετά την εισβολή, με κίνδυνο τα στοιχεία του Κράτους να μην γίνονται πιστευτά από τις ξένες Κυβερνήσεις και Διεθνείς Οργανισμούς, οι οποίοι μας βοηθούν οικονομικά και πολιτικά και γνωρίζουν τα πραγματικά γεγονότα και πραγματικούς αριθμούς.

(ιι). Ο αριθμός των εγγεγραμμένων εκλογέων στον εκλογικό κατάλογο των κατεχόμενων περιοχών θα αυξηθεί με ανάλογη μείωση του αριθμού των εκλογέων των ελεύθερων περιοχών.

(ιιι). Ο αριθμός των νέων δικαιούχων των διαφόρων στεγαστικών χορηγημάτων και άλλων οικονομικών ευεργετημάτων τα οποία παραχωρούνται στους εκτοπισθέντες θα αυξηθεί δραστικά και συνεπώς, θα παραστεί ανάγκη να εξευρεθούν και διατεθούν πολλά εκατομμύρια λίρες, γεγονός που είναι αδύνατο να καλυφθεί από τους Προϋπολογισμούς του Κράτους.

Η υιοθέτηση του πιο πάνω αιτήματος θα έχει επίσης, ως συνέπεια την άμεση εγγραφή ως εκτοπισθέντων 45.000 παιδιών και αργότερα των απογόνων τους που γεννήθηκαν μετά την εισβολή από μητέρα εκτοπισθέντα και πατέρα μη εκτοπισθέντα. Το ποσοστό των εκτοπισθέντων θα αυξηθεί αμέσως από 34% σε 42% με μεγάλη αυξητική τάση και στη συνέχεια. ...»

Η γενική αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου, της διοίκησης και της δικαιοσύνης κατοχυρώνεται στο Άρθρο 28 του Συντάγματος. Με την πρώτη παράγραφο της πρόνοιας αυτής, διασφαλίζεται η ισότητα υπό την ουσιαστική ή αναλογική της μορφή και η εφαρμογή της εξασφαλίζει την όμοια μεταχείριση των όμοιων και την ανόμοια των ανομοίων. Η δεύτερη παράγραφος της συνταγματικής αυτής πρόνοιας, που λειτουργεί ενισχυτικά προς τις άλλες διατάξεις του Συντάγματος, απαγορεύει κάθε δυσμενή διάκριση σε σχέση με την απόλαυση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που προστατεύονται από το Σύνταγμα. Σε αυτή τη βάση, εύλογες διαφοροποιήσεις στην απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών είναι θεμιτές.

Η Επίτροπος αναφέρει στην Έκθεσή της ότι, η διαφορετική μεταχείριση των δύο φύλων, εν προκειμένω, παραμένει ιστορικά συνεπής με τη μέχρι σήμερα πολιτική του κράτους. Παρ'όλα αυτά τονίζει ότι, οι νομοθετικές εξελίξεις στον τομέα των διακρίσεων καθιστούν την υπό εξέταση ρύθμιση κατάφορα αντίθετη με την αρχή της ισότητας. Καταθέτει, επιπλέον,

την άποψη ότι η ισότητα των δύο φύλων έχει διπλή σημασία, αρνητική και θετική. Σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η αρχή της ισότητας, αρνητικά, απαγορεύει τη δημιουργία άνισων καταστάσεων και τη διαφοροποίηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των πολιτών μεταξύ τους και έναντι της πολιτείας, με βάση τη διαφορά του φύλου. Θετικά, η αρχή επιβάλλει την παροχή ίσων δυνατοτήτων και στα δύο φύλα για την ανάπτυξη της προσωπικότητας, την ελεύθερη ατομική δράση ή γενικά τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Διαφορετική μεταχείριση των δύο φύλων είναι θεμιτή μόνο εφόσον δικαιολογείται από εξαιρετικούς λόγους, αναγόμενους είτε στην ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας της γυναίκας, ιδιαίτερα σε θέματα μητρότητας, γάμου και οικογένειας, είτε σε καθαρά βιολογικές διαφορές που επιβάλλουν τη λήψη ιδιαίτερων μέτρων.

Αναφορικά με τη βαρύτητα των λόγων που ένα κράτος επικαλείται για να δικαιολογήσει τη διαφορετική μεταχείριση στη βάση του φύλου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διατύπωσε τα πιο κάτω (απόφαση *Burghartz v. Switzerland* ημερομ. 22 Φεβρουαρίου 1994, Series A, No. 280-B, par. 27): «...*The Court reiterates that the advantage of the equality of sexes is today a major goal in the member States of the Council of Europe; this means that very weighty reasons would have to be put forward before a difference of treatment on the sole ground of sex could be regarded as compatible with the Convention*».

Δεδομένων των πιο πάνω, η Επίτροπος κατέληξε στο ότι η υφιστάμενη θεσμική ρύθμιση αναφορικά με την απόκτηση της προσφυγικής ιδιότητας θα πρέπει να προβληματίσει, δεδομένου ότι εισάγει έκδηλες και αδικαιολόγητες διακρίσεις στη βάση του φύλου και παραβιάζει την αρχή της ισότητας. Το σκεπτικό που προβάλλεται αναφορικά με τη διαφορετική μεταχείριση των ατόμων που γεννήθηκαν από μητέρα πρόσφυγα, έναντι αυτών που ο πατέρας είναι πρόσφυγας, μπορεί να ανταποκρίθηκε σε δεδομένες συνθήκες. Ωστόσο, οι σημερινές συνθήκες δεν δικαιολογούν τέτοιας φύσης και έκτασης ανομοιόμορφη ρύθμιση, αφού αυτή δεν συνάδει με την αρχή της ισότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα στους νόμους και σε κανονιστικές ρυθμίσεις που αφορούν στην ισότητα των φύλων.

Η Επίτροπος τονίζει ότι η αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας σε άτομα, ενόψει ιδίως των γεγονότων του 1974, αποτελεί πρωταρχική ηθική υποχρέωση του κράτους έναντι τους. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι η αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας πρέπει να

ταυτίζεται απαραίτητα με την υποχρέωση του κράτους για παροχή οικονομικών ωφελημάτων σε όλους όσους έχουν την ιδιότητα αυτή. Αντίθετα, για σκοπούς παροχών, θα μπορούσαν να εισαχθούν άλλα, γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία δεν θα αντιβαίνουν στις αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης. Η κατά τον τρόπο αυτό κατηγοριοποίηση θα μπορούσε να θεωρηθεί εύλογη δεδομένου ότι, η έννοια του πρόσφυγα του 1974 που υπέστη άμεσα τις συνέπειες της εισβολής, δεν ταυτίζεται σε όλη της την έκταση με τον πρόσφυγα δεύτερης και τρίτης γενιάς. Σε κάθε περίπτωση, τα θεσμικά όργανα του κράτους έχουν την αρμοδιότητα και την πρωτοβουλία για καθορισμό και ρύθμιση της ιδιότητας του πρόσφυγα. Όμως, οι οποιεσδήποτε ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να δημιουργούν συνθήκες δυσμενούς μεταχείρισης έναντι οποιουδήποτε προσώπου, ούτε και να είναι ανεπίδεκτες οποιασδήποτε δικαιολόγησης και να αντίκεινται στο περί δικαίου αίσθημα.

Έγιναν εισηγήσεις όπως εξεταστεί άμεσα η προοπτική εφαρμογής και υπέρ των ατόμων των οποίων η μητέρα είναι πρόσφυγας, η διάταξη που ισχύει για την κατηγορία υπέρ της οποίας θεσπίστηκε η υπό κρίση ρύθμιση.

Στα πλαίσια της παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των εισηγήσεων της Επιτροπής διαπιστώθηκε ότι, σε συνεδρία της στις 5 Ιουλίου 2007, η ολομέλεια της Βουλής των Αντιπροσώπων ψήφισε νομοσχέδιο τροποποίησης των Περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμων, σύμφωνα με το οποίο θεσμοθετείται πιστοποιητικό εκτοπισθέντα δυνάμει καταγωγής από πατέρα και από μητέρα πρόσφυγα.

Παραχώρηση σύνταξης χρείας σε συζύγους ασφαλισμένων γυναικών (ΑΚΡ 5-2005)

Η Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων, εξέτασε αριθμό καταγγελιών αναφορικά με το ότι οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ παρέχουν σύνταξη χρείας σε χήρες ασφαλισμένων αντρών, δεν παρέχουν, κατ'αντίστοιχο τρόπο, σύνταξη χρείας και σε χήρους ασφαλισμένων γυναικών.

Σχετικό με το αντικείμενο των καταγγελιών, είναι το άρθρο 39 της περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νομοθεσίας το οποίο διαλαμβάνει ότι, δικαιούχοι στην παροχή σύνταξης χρείας είναι: α) οι χήρες ασφαλισμένων αντρών οι οποίες ζούσαν με το

σύζυγό τους πριν αυτός πεθάνει, ή αν δεν συζούσαν, συντηρούνταν από αυτόν και β) οι χήροι ασφαλισμένων γυναικών, οι οποίοι είναι μόνιμα ανίκανοι για αυτο-συντήρηση και συντηρούνταν από τη σύζυγό τους πριν αυτή πεθάνει. Η εφαρμογή του άρθρου αυτού της νομοθεσίας, στην πράξη, έχει ως αποτέλεσμα - πλην της πιο πάνω εξαίρεσης - τον αποκλεισμό των αντρών από το δικαίωμα στην λήψη σύνταξης χηρείας. Οι καταγγέλλοντες πρόβαλαν τη θέση ότι η συγκεκριμένη νομοθετική διάταξη είναι άδικη, επιφυλάσσει διάκριση στη βάση του φύλου και παραβιάζει την αρχή της ισότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η Επίτροπος επεσήμανε εξ αρχής ότι ο κανόνας της Ίσης Μεταχείρισης δεσμεύει όλα τα όργανα της πολιτείας και ειδικότερα τη Βουλή των Αντιπροσώπων που δρα νομοθετικά. Παράλληλα, σημείωσε το γεγονός ότι, επειδή η ισότητα έναντι του νόμου ερμηνεύεται υπό την ουσιαστική ή αναλογική της μορφή, παρέχεται η ευχέρεια στο νομοθέτη να καθορίσει κάποιες αποκλίσεις από την αρχή της ίσης μεταχείρισης, νοουμένου όμως ότι αυτές είναι λογικά και αντικειμενικά δικαιολογημένες.

Στην προκειμένη περίπτωση, για να δικαιολογήσει την απόκλιση από την αρχή της ισότητας, η εμπλεκόμενη υπηρεσία επικαλέστηκε οικονομικούς αλλά και κοινωνικούς λόγους που εδράζονται στο «ρόλο» της γυναίκας στην κοινωνία. Η Επίτροπος διατύπωσε τη θέση ότι η επίκληση οικονομικών λόγων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, δεν μπορούν από μόνοι τους να αποτελέσουν αιτιολογική βάση για την επιφύλαξη έκδηλης διάκρισης στη βάση του φύλου των ασφαλισμένων. Διαφώνησε επίσης με τη θέση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, ότι οι υφιστάμενες κοινωνικές συνθήκες μπορούν να αιτιολογήσουν τη διαφορετική μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην παροχή σύνταξης χηρείας. Πρόσθεσε δε ότι, μέσα στα πλαίσια ενός σύγχρονου κοινωνικού κράτους, στο οποίο το οικονομικό βάρος της συντήρησης της οικογένειας επωμίζονται πλέον και οι δύο σύζυγοι, η διαφορετική μεταχείριση ανδρών και γυναικών για σκοπούς παροχής σύνταξης χηρείας - δεδομένου και του ότι άντρες και γυναίκες υπέχουν τις ίδιες υποχρεώσεις στον τομέα της καταβολής εισφορών στο Ταμείο - δεν μπορεί να θεωρηθεί λογική ή/και δικαιολογημένη.

Από την έρευνά της, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι για το υπό εξέταση θέμα υπάρχει σχετική Νομολογία, τόσο του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ).

Συγκεκριμένα, στην Υπόθεση με αρ. C-147/95, το ΔΕΚ εξέτασε τις διατάξεις Ελληνικού Νόμου, ο οποίος, για σκοπούς παραχώρησης σύνταξης χηρείας, επιφύλασσε διάκριση στη βάση του φύλου των ασφαλισμένων, κατά πανομοιότυπο τρόπο με την περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νομοθεσία της Κύπρου. Στην προδικαστική απόφασή του, τον Απρίλιο του 1997, το ΔΕΚ έκρινε ότι η περίπτωση εκείνη ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 119 (σήμερα, άρθρο 141) της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο απαγορεύει κάθε διάκριση ως προς τις αμοιβές μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία. Βάσει της πιο πάνω προσέγγισης, το ΔΕΚ αποφάσισε ότι οι επίμαχες διατάξεις, οι οποίες εξαρτούσαν τη χορήγηση συντάξεως χήρου από προϋποθέσεις οι οποίες δεν απαιτούνται για τις χήρες, εισήγαγαν άμεση διάκριση εις βάρος των ανδρών και δεν μπορούσαν να διατηρηθούν σε ισχύ.

Άλλη, σχετική περίπτωση που επεσήμανε η Επίτροπος, είναι η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) στην υπόθεση με αρ. 36042/97. Η υπόθεση αφορούσε Άγγλο υπήκοο του οποίου η αίτηση για παραχώρηση σύνταξης χηρείας απορρίφθηκε βάσει νόμου που προνοούσε για την παραχώρηση σύνταξης χηρείας μόνο σε γυναίκες. Στην απόφασή του, τον Ιούνιο του 2002, το ΕΔΑΔ γνωμοδότησε ότι η διάκριση λόγω φύλου που επιφύλασσε ο συγκεκριμένος Νόμος, παραβίαζε το άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών και επιδίκασε χρηματικές αποζημιώσεις υπέρ του αιτητή.

Με βάση τα πιο πάνω, η Επίτροπος κατέληξε ότι η επίμαχη ρύθμιση εισάγει αδικαιολόγητη διάκριση μεταξύ των δύο φύλων και εισηγήθηκε όπως, η κανονιστική εμβέλεια του δικαιώματος στην παροχή σύνταξης χηρείας επεκταθεί και στους χήρους άντρες. Η Επίτροπος διαβίβασε την Έκθεση και στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τις δικές του ενέργειες, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου Ν.42(Ι)/2004.

Με επιστολή του τον Αύγουστο του 2007, ο Διευθυντής των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων πληροφόρησε την Επίτροπο ότι το θέμα της παροχής σύνταξης χηρείας επανεξετάζεται με σκοπό τη διαμόρφωση και υποβολή ολοκληρωμένης πρότασης για βελτίωσή του, στη βάση και των δικών της θέσεων και εισηγήσεων.

**Κρατική χορηγία που παρέχεται
σε μονήρη άτομα στα πλαίσια
του Στεγαστικού Σχεδίου για
Αναζωογόνηση Κοινοτήτων με
πληθυσμό μέχρι 200 κατοίκους
(ΑΚΡ 127-2005)**

Η Αρχή, μετά την υποβολή σχετικής καταγγελίας, εξέτασε το θέμα του κριτηρίου ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης που έχει τεθεί για την παροχή χορηγίας για την απόκτηση κατοικίας σε περιοχές με πληθυσμό μέχρι 200 κατοίκων και ειδικότερα, στο όριο των 35 ετών που τέθηκε για τα ενδιαφερόμενα μονήρη άτομα. Σύμφωνα με την καταγγελία, η προϋπόθεση αυτή παράγει διακρίσεις έναντι των ανύπανδρων ατόμων κάτω των 35 ετών, που επιθυμούν να αποκτήσουν κατοικία στις εν λόγω περιοχές.

Το Στεγαστικό Σχέδιο για τις Κοινότητες με Πληθυσμό μέχρι 200 κατοίκους, υιοθετήθηκε στα πλαίσια της πολιτικής για αναζωογόνηση της υπαίθρου και αποσκοπεί ειδικότερα στην αναχαίτιση της αστυφιλίας μέσω της βελτίωσης των στεγαστικών συνθηκών του πληθυσμού, στις κοινότητες με πληθυσμό μέχρι 200 κατοίκων, μέσω της ανέγερσης νέων κατοικιών ή τη βελτίωση ή επέκταση υφιστάμενων κατοικιών και της δημιουργίας προϋποθέσεων για τη διατήρηση του υφιστάμενου πληθυσμού και την ενθάρρυνση εγκατάστασης νέου πληθυσμού σε αυτές.

Σύμφωνα με σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών, το οποίο τέθηκε υπόψη της Επιτροπής κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, «...η επιτυχής εφαρμογή του Σχεδίου θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα σε μικρές Κοινότητες και θα συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου και στην αναστροφή της προϊούσας τάσης πληθυσμιακής αποψίλωσης και γήρανσης του πληθυσμού σε πολύ μεγάλο ποσοστό της υπαίθρου».

Δικαιούχοι του πιο πάνω Σχεδίου είναι, μεταξύ άλλων, άτομα που εμπίπτουν στην κατηγορία «ειδικές περιπτώσεις». Ως ειδικές περιπτώσεις καθορίζονται άτομα με ειδικές ανάγκες, μονογονεϊκές οικογένειες και μονήρη άτομα (άτομα άνω των 35 ετών).

Με βάση τον περί Καταπολεμήσεως των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμο του 2004 [Ν.42(Ι)/2004] απαγορεύεται κάθε μορφής άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φυλετικής, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων, κοινότητας, γλώσσας, χρώματος, ειδικών αναγκών, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού. Με τη εισαγωγή του νέου αυτού νομοθετικού θεσμικού πλαισίου, η διάταξη περί ισότητας του Άρθρου 28 του Κυπριακού Συντάγματος δεν αποτελεί απλή

κατευθυντήρια αρχή αλλά αποκτά ευρύτερο κύρος. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένα νέο θεσμικό πλαίσιο ελέγχου, στα πλαίσια του οποίου μπορεί να κριθεί ότι συγκεκριμένη ρύθμιση παραβιάζει την αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης.

Η Επίτροπος τόνισε στην Έκθεσή της ότι, κρίσιμο, εν προκειμένω, στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι, σκοπός του Σχεδίου είναι η αναζωογόνηση μικρών κοινοτήτων της υπαίθρου μέσω της παροχής χορηγιών, για ανέγερση ή βελτίωση οικίας στις εν λόγω κοινότητες. Πέρα από την προσπάθεια διατήρησης του υφιστάμενου πληθυσμού στις περιοχές αυτές, το Σχέδιο αποσκοπεί και στην γενικότερη ενθάρρυνση εγκατάστασης νέου πληθυσμού σε κοινότητες της υπαίθρου.

Στα πλαίσια αυτά, η Επίτροπος κατέληξε στο ότι η ρύθμιση με την οποία εξαιρείται μια συγκεκριμένη ομάδα προσώπων λόγω της ηλικιακής τους κατάστασης, από την ένταξη της στο Σχέδιο, χωρίς μάλιστα οποιαδήποτε αντικειμενική ή εύλογη τεκμηρίωση, εισάγει αδικαιολόγητη διακρίνουσα μεταχείριση που είναι ασυμβίβαστη με την αρχή της ισότητας, ενώ τόνισε ότι δεν συνάδει και δεν εξυπηρετεί την επίτευξη των δεδωμένων σκοπών θέσπισης του Σχεδίου.

Η Επίτροπος επισήμανε ότι, η συμπερίληψη νεαρών ατόμων, κάτω των 35 ετών, στις κατηγορίες που δύνανται να επωφεληθούν από τις διατάξεις του Σχεδίου, αποτελεί στοιχείο ενισχυτικό του στόχου που αυτό επιδιώκει αφού, ένα τέτοιο ενδεχόμενο, θα διεύρυνε τον κύκλο των ενδιαφερομένων για ένταξη προσώπων, συνδράμοντας με τον τρόπο αυτό τις προσπάθειες αναζωογόνησης της υπαίθρου. Ενισχυτικό της πιο πάνω θέσης αποτελεί και το γεγονός ότι, στην Κύπρο, η επαγγελματική και κοινωνική ανεξαρτητοποίηση των νεαρών ατόμων επέρχεται, κατά κανόνα, σε πολύ νεαρότερη ηλικία από το όριο ηλικίας που θέτει το Σχέδιο. Συνεπώς, τα άτομα αυτά μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις οικονομικές απαιτήσεις που θέτει το Σχέδιο.

Ενόψει των επισημάνσεων αυτών, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως οι αρμόδιες υπηρεσίες εξετάσουν το συντομότερο δυνατό τις πρόνοιες του Σχεδίου, που αφορούν στο θέμα της συμπερίληψης σε αυτό όλων όσων θεωρούνται ως μονήρη άτομα, με πλήρη σεβασμό της αρχής της ίσης μεταχείρισης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Όπως πληροφορήθηκε η Επίτροπος, το ενδεχόμενο της άμεσης υλοποίησης των εισηγήσεων της, στο παρόν στάδιο, είναι απομακρυσμένο εξαιτίας των δυσμενών οικονομικών παραμέτρων που αυτή θα

συνεπάγονταν. Σύμφωνα δε με διαβεβαιώσεις του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, η διαφοροποίηση του ηλικιακού περιορισμού στο συγκεκριμένο στεγαστικό σχέδιο θα μελετηθεί σε εύθετο χρόνο, όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν.

**Αίτημα Αποστολικής Εκκλησίας
του Ιησού Χριστού για
απαλλαγή κληρικού της από την
υποχρέωση εκπλήρωσης της
στρατιωτικής του θητείας
(ΑΚΡ 100-2005)**

Η Αρχή κατά του Ρατσισμού εξέτασε καταγγελία που υπέβαλε η «Αποστολική Εκκλησία του Ιησού Χριστού» σε σχέση με την απόρριψη, εκ μέρους του Υπουργείου Άμυνας, του αιτήματος του κ. Ι.Α. να απαλλαγεί από την υποχρέωση θητείας στην Εθνική Φρουρά, λόγω των υποχρεώσεων του στην «Αποστολική Εκκλησία» ως κληρικός – διάκονος μουσικής.

Σε έκθεση που υπέβαλε τον Ιανουάριο του 2006 η Επίτροπος ανέφερε ότι η «Αποστολική Εκκλησία» ήταν εγγεγραμμένο Αγαθοεργό Ίδρυμα, μέλος του International Ministerial Fellowship και της Παγκύπριας Ένωσης Ευαγγελικών Εκκλησιών, η οποία είναι μέλος του οργανισμού European Evangelical Alliance. Ο Ι.Α. χειροτονήθηκε αδειούχος Κληρικός/Διάκονος στις 3 Οκτωβρίου 2003 και ήταν ο μόνος χειροτονημένος διάκονος για μουσική της εκκλησίας και γι' αυτό το λόγο η παρουσία του είναι άκρως απαραίτητη για τις συναθροίσεις της «Αποστολικής Εκκλησίας».

Για το λόγο αυτό, η «Αποστολική Εκκλησία» στις 31 Μαΐου 2005, υπέβαλε αίτηση στον Υπουργό Άμυνας για πλήρη απαλλαγή του Ι.Α. από τη στρατιωτική θητεία του, σύμφωνα με το άρθρο 4(3)β των Περί Εθνικής Φρουράς Νόμων του 1964 έως 2003, το οποίο εξαιρεί τους κληρικούς από την υποχρέωση για υπηρεσία στην Εθνική Φρουρά. Από τη διερεύνηση της καταγγελίας, διαπιστώθηκε ότι το αίτημα είχε παραπεμφθεί στη Συμβουλευτική Επιτροπή για θέματα Στρατολογίας, η οποία αφού εξέτασε την περίπτωση, ζήτησε γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας για το θέμα. Στην απάντησή της, η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας ανέφερε ότι για σκοπούς εφαρμογής του νόμου δεν υπήρχε ορισμός του τι είναι «κληρικός» αλλά, βασικό κριτήριο ως προς την ερμηνεία του όρου κληρικός είναι ο σκοπός του Νομοθέτη. Το κατά πόσο όμως συντρέχουν προϋποθέσεις που θα ικανοποιούσαν το σκοπό του

Νομοθέτη, ο ίδιος ο Νόμος, ορίζει ως μόνο αρμόδιο τον Υπουργό Άμυνας, που συστήνει για το σκοπό αυτό ειδικό συμβούλιο.

Σε άλλη σχετική της γνωμάτευση, η Νομική Υπηρεσία, επεσήμανε ότι «δεν υπάρχει ερμηνεία του όρου κληρικός στους προαναφερθέντες Νόμους, η καθιερωμένη όμως γραμματική έννοια που αποδίδεται στον όρο αυτό είναι η ίδια με εκείνη που αποδίδεται στους όρους ιερέας και ιερωμένος οποιουδήποτε βαθμού». Σημείωσε, επίσης, ότι για τη λήψη απόφασης αναφορικά με οποιοδήποτε θέμα αναφύεται σε σχέση με την εξαίρεση στρατεύσιμων, θα πρέπει να διεξάγεται έρευνα για διακρίβωση των πραγματικών γεγονότων της κάθε περίπτωσης. Όταν ένας στρατεύσιμος επικαλείται ότι είναι θρησκευτικός λειτουργός και αιτείται απαλλαγή από την υποχρέωση υπηρεσίας στην Εθνική Φρουρά, η έρευνα θα πρέπει να καλύπτει, μεταξύ άλλων, το κατά πόσο η θρησκεία στην οποία υπάγεται είναι «θρησκεία», τα δόγματα και οι ιεροτελεστίες της είναι ελεύθερα, υπό την έννοια του εδαφίου (2) του άρθρου 18 του Συντάγματος και ο ενδιαφερόμενος στρατεύσιμος είναι «κληρικός» της «θρησκείας» αυτής όχι μόνο στη θεωρία, αλλά και στην πράξη, δηλαδή έχει χειροτονηθεί και διαθέτει στην Κύπρο ποίμνιο για χάρη του οποίου ασκεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα. Στη γνωμάτευση επισημαίνεται ότι, «διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα και ούτε θα χρειαζόταν όλη η πιο πάνω έρευνα αν ο ενδιαφερόμενος προσκόμιζε πιστοποιητικό ότι είναι εγγεγραμμένος ιερέας (registered minister) δυνάμει του περί Γάμου Νόμου.»

Για τη διακρίβωση των πραγματικών περιστατικών της περίπτωσης του Ι.Α., το Υπουργείο Άμυνας ζήτησε και πληροφορήθηκε ότι ο Ι.Α. δεν ήταν εγγεγραμμένος ιερέας στο αρχείο που τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών με βάση τις πρόνοιες του περί Γάμου Νόμου του 2003. Βάσει τούτου, καθώς και συνεκτιμώντας τα στοιχεία που παρέθετε στις επιστολές της η «Αποστολική Εκκλησία» σε σχέση με τα καθήκοντα του κ. Ι.Α., κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτός δεν ήταν κληρικός (ιερέας) της εκκλησίας, αλλά εκτελούσε τα καθήκοντα του μουσικού κατά τις τελετές και συναθροίσεις της εν λόγω εκκλησίας. Ως εκ τούτου, απέρριψε το αίτημά του για εξαίρεση από την υποχρέωση υπηρεσίας στην Εθνική Φρουρά.

Από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της, η Επίτροπος Διοικήσεως ως Αρχή κατά του Ρατσισμού, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αρμόδια αρχή προβληματίστηκε γύρω από την περίπτωση του καταγγέλλοντος, αλλά στη λήψη της τελικής απόφασης καθοριστικό ρόλο έπαιξε το γεγονός ότι, ο καταγγέλλων δεν είναι

εγγεγραμμένος ιερέας γάμων. Εδώ ακριβώς, επεσήμανε η Αρχή, έγκειται και η προβληματικότητα της απόφασης που λήφθηκε, αφού το γεγονός ότι δεν είναι εγγεγραμμένος ιερέας γάμων δεν σημαίνει, άνευ ετέρου, ότι δεν είναι κληρικός για σκοπούς απαλλαγής του από τις στρατιωτικές υποχρεώσεις δυνάμει των προνοιών του περί της Εθνικής Φρουράς Νόμου. Δυστυχώς, το στοιχείο αυτό θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη αλλά έπρεπε ταυτόχρονα να συνεκτιμηθεί δεόντως, υπό το φως όλων των παραμέτρων του θέματος, ώστε να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για το ρόλο του στην «Αποστολική Εκκλησία» και για το κατά πόσο αυτός έχει το χαρακτήρα κληρικού. Θα έπρεπε, δε, να ληφθούν ιδιαίτερως υπόψη τα δόγματα της εν λόγω εκκλησίας, τα χαρακτηριστικά και η φύση των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων του καταγγέλλοντος ως διακόνου καθώς και η σημασία της θέσης που κατέχει στις λατρευτικές τελετές της εκκλησίας.

Επιπλέον, τόνισε η Αρχή, η προβληματικότητα της θεμελίωσης και της ορθότητας της απόφασης που λήφθηκε, δεν αφορά μόνο στο συνοπτικό χαρακτήρα της αιτιολογίας της αλλά και στο γεγονός ότι, κρίσιμης σημασίας στοιχεία που επέδρασαν αποφασιστικά στη λήψη της απόφασης, ήταν ευθείες συγκριτικές αναφορές και αντιστοιχίσεις με τους ρόλους των κληρικών της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, συνέχισε, δεν θα πρέπει να παραβλέπεται η συνταγματική κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας, η οποία αποσκοπεί στην προστασία της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης και όχι της κρατούσας θρησκείας. Η ελευθερία αυτή έχει και μια επιπρόσθετη θεσμική/ λειτουργική διάσταση, υπό την έννοια ότι η ενάσκηση της προϋποθέτει τη θετική παρέμβαση του κράτους. Άλλωστε, μόνο έτσι ενδυναμώνεται ουσιαστικά ο θρησκευτικός πλουραλισμός που εγγυάται το Σύνταγμα. Εν προκειμένω, η συνταγματική αρχή της ισότητας όλων των θρησκειών επιβάλλει όπως κατά την εξέταση ζητημάτων με θρησκευτική διάσταση θα πρέπει να αποφεύγεται η απευθείας αναγωγή και εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τις γνώσεις και εμπειρίες του αποφασίζοντος οργάνου που εκπληγάζουν από την κρατούσα θρησκεία.

Με βάση τα πιο πάνω, η Αρχή εισηγήθηκε την επανεξέταση του αιτήματος του Ι.Α. από τον Υπουργό Άμυνας, στα πλαίσια της οποίας οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, για την απαλλαγή των κληρικών από την εκπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων, θα έπρεπε να εφαρμοστούν κατά τρόπο που το

νοηματικό εύρος και η ερμηνεία τους να είναι σύμφωνη και προσανατολισμένη προς το ουσιαστικό νόημα της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας, της θρησκευτικής συνείδησης και της ισότητας όλων των θρησκειών.

Απαλλαγή από την υποχρεωτική στράτευση ατόμων που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες των Αρμενίων, Μαρωνιτών και Λατίνων (ΑΚΡ 8-2005 και ΑΚΡ 85-2005)

Η Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων, εξέτασε καταγγελίες αναφορικά με το θέμα της στράτευσης, σε εθελοντική βάση, ατόμων που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων. Οι καταγγέλλοντες ισχυρίστηκαν ότι, η ευνοϊκή μεταχείριση των πολιτών αυτών συνιστά διακριτική μεταχείριση κατά των Ελληνοκυπρίων πολιτών της Δημοκρατίας, οι οποίοι καλούνται σε υποχρεωτική στράτευση.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 των περί Εθνικής Φρουράς Νόμων του 1964 μέχρι 2003, όλοι οι πολίτες της Δημοκρατίας, εξαιρουμένων ρητά καθορισμένων κατηγοριών, από τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους μέχρι τη συμπλήρωση του πεντηκοστού έτους της ηλικίας τους, υπόκεινται στις διατάξεις του Νόμου και έχουν υποχρέωση υπηρεσίας στην Εθνική Φρουρά. Το άρθρο 6 των περί Εθνικής Φρουράς Νόμων, εξουσιοδοτεί το Υπουργικό Συμβούλιο να εξαιρεί με απόφασή του, από την κλήση προς υπηρεσία, οποιοδήποτε πρόσωπο ή κατηγορία ή τάξεις προσώπων για λόγους δημοσίου συμφέροντος που καθιστούν την εξαίρεση απαραίτητη. Στα πλαίσια αυτά, εκδόθηκε στις 29 Ιουνίου 1994 η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 41.296 που καθιστά εθελοντική τη στράτευση των ατόμων που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων.

Όπως διαφάνηκε από τη σχετική έρευνα, τα κριτήρια που έλαβε σωρευτικά υπόψη του το Υπουργείο Άμυνας, ώστε να εισηγηθεί την στράτευση των προσώπων αυτών σε εθελοντική βάση ήταν: (α) τα συνεχή διαβήματα των εκπροσώπων των πιο πάνω θρησκευτικών ομάδων για ιδιαίτερη μεταχείριση των στρατευσίμων που ανήκουν στην κοινότητά τους, (β) οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζονται στην περίπτωση των πιο πάνω στρατευσίμων (καταγωγή, θρησκεία, εγκλωβισμένοι συγγενείς κ.λ.π), και (γ) ο μικρός αριθμός στρατευσί-

μων των πιο πάνω θρησκευτικών ομάδων που καλούνται για κατάταξη κάθε χρόνο (35-40).

Με δεδομένο το πιο πάνω θεσμικό πλαίσιο, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, από την εφαρμογή της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, με την οποία πολίτες της Δημοκρατίας που ανήκουν σε συγκεκριμένες θρησκευτικές ομάδες εξαιρούνται από την καθολική, σύμφωνα με το άρθρο 4 της οικείας νομοθεσίας, υποχρέωση για στράτευση, προκύπτουν ζητήματα αδικαιολόγητων διακρίσεων. Η ρύθμιση αυτή εισάγει ευνοϊκή μεταχείριση σε θέματα εκπλήρωσης στρατιωτικών υποχρεώσεων σε σύγκριση με άλλα άτομα που τελούν υπό το ίδιο καθεστώς, αυτό του πολίτη της Δημοκρατίας, θεσμοθετώντας ουσιαστικά διαφορετική μεταχείριση μεταξύ ίσων. Όπως δε εξάγεται από το γράμμα και το πνεύμα του άρθρου 6 του περί της Εθνικής Φρουράς Νόμου, εξαιρέσεις τέτοιου είδους δεν δικαιολογούνται όταν βρίσκουν έρεισμα στην γενική και αόριστη επίκληση του δημοσίου συμφέροντος.

Η Επίτροπος έκρινε ότι η αιτιολογική βάση της θεσμοθέτησης της εθελοντικής στράτευσης όσων ανήκουν στις εν λόγω θρησκευτικές ομάδες πάσχει, αφού στερείται πειστικότητας και νομικού ερείσματος. Ένεκα τούτου, συνιστά αδικαιολόγητη διάκριση έναντι των ελληνοκυπρίων στρατευσίμων, γεγονός ασυμβίβαστο με το γράμμα και το πνεύμα των περί της Εθνικής Φρουράς Νόμων.

Έγιναν εισηγήσεις όπως το Υπουργείο Άμυνας επανεξετάσει το θέμα και προχωρήσει στη λήψη όλων των απαραίτητων διορθωτικών μέτρων για την διασφάλιση της αρχής της ισότητας υπό το φως των όσων αναφέρονται στην Έκθεση.

Κατά τη διαδικασία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των εισηγήσεων της Επιτροπής, διαπιστώθηκε ότι υπήρξε πλήρης συμμόρφωση των αρμοδίων αρχών. Ειδικότερα, με απόφασή του στις 19 Ιουνίου 2007, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την υποχρεωτική κατάταξη των Μαρωνιτών, Λατίνων και Αρμενίων, ξεκινώντας με τους στρατεύσιμους της κλάσης 2008.

**Ισότητα στη στρατολογική
υποχρέωση μεταξύ κυπρίων
πολιτών (ΑΚΡ 3-2005, ΑΚΡ 105-2005,
ΑΚΡ 11-2005, ΑΚΡ 119-2005, ΑΚΡ 123-
2005, ΑΚΡ 128-2005, ΑΚΡ 130-2005, ΑΚΡ
4-2006, ΑΚΡ 51-2006)**

Η Αρχή, μετά την υποβολή αριθμού καταγγελιών εξέτασε κατά πόσο, η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 57.677, ημερομηνίας 9 Απριλίου 2004, σύμφωνα με την οποία, άτομα με Κύπρια μητέρα και αλλοδαπό πατέρα έχουν υποχρέωση να υπηρετήσουν μόνο 6 μήνες στην Εθνική Φρουρά, περιέχει ρυθμίσεις διάκρισης αφού επιτρέπει τη δυσμενή μεταχείριση ατόμων με αλλοδαπή μητέρα, τα οποία έχουν υποχρέωση να υπηρετήσουν 25 μήνες στην Εθνική Φρουρά, σε σχέση με άτομα με αλλοδαπό πατέρα.

Σύμφωνα με το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας, η πιο πάνω απόφαση προέκυψε μετά από πρόταση/εισήγηση του Υπουργείου του, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα που παρατηρήθηκαν λόγω της προγενέστερης απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 52.283 και ημερομηνίας 6/2/2003. Με βάση την τελευταία αυτή απόφαση, άτομα που γεννήθηκαν είτε στην Κύπρο, είτε στο εξωτερικό κατά την περίοδο μεταξύ 16 Αυγούστου 1960 και 11 Ιουνίου 1999, κυπριακής καταγωγής εξ αρρενογονίας και με μητέρα που, κατά το χρόνο γέννησής τους, ήταν ή εδικοιούτο να καταστεί πολίτης της Δημοκρατίας, επωφελούντο του ευεργετήματος της εξάμηνης θητείας. Συναφώς, η πρόταση/εισήγηση του Υπουργείου Άμυνας αποσκοπούσε, σύμφωνα με τις απόψεις του Γενικού Διευθυντή, στο να ενθαρρύνει τα παιδιά των Κυπρίων γυναικών, που οι σύζυγοί τους δεν είναι Κύπριοι να καταστούν πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι να μειώσει τη θητεία των προσώπων Κυπριακής καταγωγής εξ αρρενογονίας. Συγχρόνως, με την εν λόγω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, εξασφαλίζεται η έστω και εξάμηνη θητεία των ατόμων με αλλοδαπό πατέρα και Κύπρια μητέρα, με όλα τα γνωστά θετικά συνεπακόλουθα.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του περί Εθνικής Φρουράς Νόμου του 1964 μέχρι 2004 Νόμου, όλοι οι πολίτες της Δημοκρατίας, εξαιρουμένων ρητά καθορισμένων κατηγοριών, από τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους μέχρι τη συμπλήρωση του πεντηκοστού έτους της ηλικίας τους, υπόκεινται στις διατάξεις του Νόμου και έχουν υποχρέωση στρατιωτικής υπηρεσίας. Παράλληλα, πολίτης της Δημοκρατίας για τους σκοπούς του συγκεκριμένου νόμου, είναι και κάθε άτομο κυπριακής καταγωγής εξ αρρενογονίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 εδάφιο 1 των περί Εθνικής Φρουράς Νόμων του 1964 μέχρι 2004 η στρατιωτική θητεία των ατόμων που είναι στρατεύσιμα, βάσει του άρθρου 4 του Νόμου, ανέρχεται σε είκοσι έξι μήνες, εκτός εάν το Υπουργικό Συμβούλιο ήθελε ορίσει μικρότερη περίοδο σε σχέση με οποιαδήποτε κατηγορία ατόμων. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 8/1/2003 με αριθμό 57.068, ο χρόνος υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας έχει μειωθεί στους είκοσι πέντε μήνες.

Το άρθρο 109 (1) των περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμων, ορίζει ότι «...πρόσωπο που γεννήθηκε στην Κύπρο κατά ή μετά τη 16η Αυγούστου 1960, είναι πολίτης της Δημοκρατίας αν κατά το χρόνο της γέννησης του οποιοσδήποτε από τους γονείς του ήταν πολίτης της Δημοκρατίας ή σε περίπτωση που κατά το χρόνο της γέννησης του δεν ζούσαν οι γονείς του, οποιοσδήποτε από αυτούς, θα εδικαιούτο, αν δεν είχε αποβιώσει, να καταστεί πολίτης της Δημοκρατίας...»

Κρίσιμο στο υπό εξέταση θέμα είναι το εδάφιο (3) του άρθρου 109, με βάση το οποίο οποιοδήποτε ενήλικο άτομο, που γεννήθηκε κατά την κρίσιμη χρονική περίοδο που ορίζει ο νόμος αποκτά, μετά από αίτηση, την ιδιότητα του πολίτη της Δημοκρατίας, εφόσον, κατά το χρόνο της γέννησής του, η μητέρα αυτού ήταν ή δικαιούνταν να καταστεί πολίτης της Δημοκρατίας. Σε περίπτωση που το άτομο αυτό είναι ανήλικο, αίτηση για εγγραφή του ως πολίτη της Δημοκρατίας μπορεί να υποβάλει οποιοσδήποτε από τους δύο γονείς του.

Η Επιτροπή, στην Έκθεσή της, σημειώνει ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, ενήλικο άτομο που πληροί τις καθορισμένες προϋποθέσεις και επιλέγει να ενεργοποιήσει τις ρυθμίσεις για να εγγραφεί πολίτης της Δημοκρατίας, καθίσταται εκούσια πολίτης της Δημοκρατίας. Το ίδιο ισχύει και για άτομο που καθίσταται αυτόματα πολίτης της Δημοκρατίας, εξαιτίας της υπηκοότητας ενός από τους δύο γονείς του. Λογικό, επομένως, επακόλουθο είναι ότι τα άτομα αυτά θα πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα και να υπέχουν τις ίδιες υποχρεώσεις με όλους τους άλλους πολίτες. Παρέκκλιση από οποιαδήποτε συγκεκριμένη υποχρέωση, εν προκειμένω από την υποχρέωση εκπλήρωσης της στρατιωτικής υποχρέωσης, πρέπει να υιοθετείται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και να τυγχάνει πλήρους και επαρκούς δικαιολόγησης. Σύμφωνα, μάλιστα, με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, παρέκκλιση από την καθολική υποχρέωση για στράτευση, ειδικότερα ως προς τη διάρκεια της προκαθορισμένης περιόδου στράτευσης,

επιτρέπεται στα πλαίσια της αρχής της ισότητας ενώπιον του νόμου, μόνο για σοβαρούς λόγους, που καθορίζονται στο νόμο, στη βάση γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων και εφόσον τίθεται θέμα δημοσίου συμφέροντος.

Έχοντας συνεκτιμήσει όλα τα στοιχεία και τις παραμέτρους που αφορούν στη διαφορετική μεταχείριση που τυγχάνει μια κατηγορία προσώπων έναντι μιας άλλης, ως προς τη διάρκεια εκπλήρωσης της στρατιωτικής υποχρέωσης, η Επιτροπή έκρινε ότι ο δικαιολογητικός λόγος της διαφοροποίησης αυτής δεν είναι επαρκώς και πειστικά υποστηρίξιμος. Σημειώνει δε, ότι, παρόλο που είναι προφανής ο προβληματισμός που προηγήθηκε της υπό κρίση ρύθμισης, δεν φαίνεται να λήφθηκε, συγκριτικά και παράλληλα, σε επαρκή τουλάχιστον βαθμό, υπόψη το θέμα της διάκρισης που δυνητικά θα υφίστατο μια άλλη κατηγορία προσώπων η οποία υπηρετεί τετραπλάσιο χρονικό διάστημα στην Εθνική Φρουρά. Μάλιστα, από μόνο του το επιχείρημα ότι με τη ρύθμιση ενθαρρύνονται παιδιά Κυπρίων γυναικών, που οι σύζυγοι τους δεν είναι Κύπριοι, να καταστούν πολίτες και να υπηρετήσουν, έστω και για εξάμηνη θητεία την Εθνική Φρουρά, δεν επαρκεί για να προσδώσει πληρότητα και επάρκεια στην τεκμηρίωση της απόκλισης από την αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Έγιναν εισηγήσεις όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο λήψης όλων των αναγκαίων μέτρων για τη διασφάλιση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, όλων όσων υπόκεινται στην υποχρέωση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας. Η πορεία υλοποίησης της εισήγησης της Επιτροπής παρακολουθείται.

Καταβολή επιδόματος τέκνου σε Τουρκοκύπριο που διαμένει στις κατεχόμενες περιοχές (ΑΚΡ 27-2005)

Το Μάρτιο του 2005 Τουρκοκύπριος, υπέβαλε καταγγελία κατά της Υπηρεσίας Χορηγιών και Επιδομάτων του Υπουργείου Οικονομικών. Η καταγγελία αφορούσε στη μη εξέταση/διεκπεραίωση αίτησης που υπέβαλε περί τον Ιούλιο του 2004 για παραχώρηση επιδόματος τέκνου επειδή, όπως του λέχθηκε από αρμόδιο λειτουργό, διαμένει στις κατεχόμενες περιοχές. Ο καταγγέλλων ανέφερε ότι εργάζεται στις ελεύθερες περιοχές, καταβάλλει εισφορές στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ότι η μη εξέταση της αίτησής του για το λόγο αυτό, συνιστά διάκριση εις βάρος του.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, δικαίωμα στην παροχή επιδόματος τέκνου έχει κάθε οικογένεια που έχει τη συνήθη διαμονή της στην Κύπρο και παράλληλα, πληροί και κάποιες άλλες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων είναι και η συγκατοίκηση των τέκνων με τους γονείς τους. Περαιτέρω, σε οικογένειες που πληρούν κάποια εισοδηματικά κριτήρια, καταβάλλεται επιπλέον του βασικού επιδόματος και πρόσθετο επίδομα τέκνου.

Η εμπλεκόμενη υπηρεσία ενημέρωσε την Επίτροπο ότι δεν παραχωρεί επίδομα τέκνου σε Τουρκοκύπριους που διαμένουν στις κατεχόμενες περιοχές, επειδή δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν στα κατεχόμενα οι νόμοι της Δημοκρατίας, λόγω της συνεχιζόμενης κατοχής της Κύπρου και της παρουσίας του τουρκικού στρατού. Στην προκειμένη περίπτωση, η αίτηση του καταγγέλλοντα απορρίφθηκε τελικά τον Απρίλιο του 2006 όταν, μετά από την έρευνα, διαπιστώθηκε ότι η οικογένεια του διαμένει στα κατεχόμενα και η διεύθυνση που δήλωσε στην αίτησή του ως τόπο διαμονής του, είναι η διεύθυνση της εργασίας του στις ελεύθερες περιοχές.

Η Επίτροπος στην έκθεση της, κάνει αναφορά στη σχετική με το θέμα απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου ημερ. 14 Φεβρουαρίου 2006 στην Προσφυγή υπ. Αρ. 911/2004, *Mehmed και Meral Birinci vs Κυπριακή Δημοκρατία*. Στην περίπτωση εκείνη είχε καταχωρηθεί Προσφυγή κατά απόφασης του Υπουργείου Οικονομικών να απορρίψει αίτημα Τουρκοκύπριου που διέμενε στις κατεχόμενες περιοχές, για να του παραχωρηθεί φοιτητική χορηγία στην κόρη του, η οποία φοιτούσε σε πανεπιστήμιο του Ηνωμένου Βασιλείου. Στην εν λόγω απόφασή του - με την οποία απέρριψε την προσφυγή - το Ανώτατο Δικαστήριο δέχθηκε τη θέση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ότι οι προϋποθέσεις που τίθενται στη νομοθεσία είναι αδύνατο να ελεγχθούν/διαπιστωθούν από την αρμόδια αρχή, λόγω της πραγματικής αδυναμίας διεξαγωγής ελέγχου στο κατεχόμενο μέρος της Κύπρου. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημείωσε ότι οι ειδικές χορηγίες αποτελούν, κατ'ελάχιστο, ένα μέρος από τα δημόσια βάρη του κράτους στα οποία, σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο κάθε ένας είναι υπόχρεος να συνεισφέρει αναλόγως των δυνάμεων του. Με αυτό το δεδομένο και επειδή είναι αδύνατη η επιβολή στους πολίτες που διαμένουν στα κατεχόμενα οποιασδήποτε υποχρέωσης για συνεισφορά στα δημόσια βάρη, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι, κατά τον ίδιο τρόπο, καθίσταται αδύνατη και η εφαρμογή για τους πολίτες αυτούς των νόμων που διέπουν την παροχή ειδικών χορηγιών.

Η Επίτροπος συμφώνησε με το Δικαστήριο ότι η ταύτιση, για σκοπούς παροχής επιδόματος τέκνου, της «συνήθους διαμονής» μιας οικογένειας με τη διαμονή της στις περιοχές που ελέγχει η Κυπριακή Δημοκρατία, δικαιολογείται αντικειμενικά, υπό το φως των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει η εξέταση αιτήσεων από τουρκοκύπριους που διαμένουν στα κατεχόμενα. Πρόσθεσε δε, ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία οφείλει σε κάθε περίπτωση να ελέγξει τη συνδρομή των προϋποθέσεων που θέτει η σχετική νομοθεσία και αναμφίβολα, σε περιπτώσεις που οι αιτητές διαμένουν στα κατεχόμενα, λόγω της παρουσίας του τουρκικού στρατού, δεν είναι σε θέση να το πράξει. Τούτο, υποστήριξε η Επίτροπος, καθιστά εκ των πραγμάτων αδύνατη την ουσιαστική εφαρμογή του νόμου. Η Επίτροπος ανέφερε περαιτέρω ότι συμμερίζεται και τον προβληματισμό που διατύπωσε το Ανώτατο Δικαστήριο σε σχέση με το ότι, δεν είναι δυνατό να διασφαλιστεί η εκπλήρωση των οικονομικών υποχρεώσεων που υπέχουν έναντι του κράτους οι πολίτες που διαμένουν στις κατεχόμενες περιοχές.

Με βάση τα πιο πάνω και συνεκτιμώντας παράλληλα το γεγονός ότι, στον τομέα της παροχής κοινωνικών παροχών/επιδομάτων, οι τουρκοκύπριοι που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές τυχάνουν της ίδιας μεταχείρισης με τους ελληνοκύπριους, η Επίτροπος κατέληξε στη θέση ότι η επίμαχη πρακτική της εμπλεκόμενης υπηρεσίας δε συνιστά διάκριση στη βάση της εθνικής καταγωγής των πολιτών, καθώς και ότι η αιτιολογική βάση για διαφοροποίηση όσων διαμένουν στις περιοχές που δεν ελέγχει το κράτος, δεν εκφεύγει από τα επιτρεπτά και αντικειμενικά όρια. Τα πιο πάνω ισχύουν σύμφωνα με την Επίτροπο και στην περίπτωση του καταγγέλλοντα, για την οποία συνεπώς δεν είναι δυνατή η υποβολή οποιασδήποτε εισήγησης.

Ανώτατο ηλικιακό κριτήριο για σκοπούς παροχής οικονομικής βοήθειας για την απόκτηση αναπηρικού αυτοκινήτου (ΑΚΡ 116-2005)

Η Αρχή εξέτασε καταγγελία που υποβλήθηκε εκ μέρους τυφλού ατόμου ηλικίας 73 χρονών, αναφορικά με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου υπ. αρ. 61.144 ημερ. 16/11/2004, με την οποία τέθηκε σαν ανώτατο όριο ηλικίας παροχής βοήθειας για απόκτηση αναπηρικού οχήματος, το 70ο έτος. Σύμφωνα με την καταγγελία, το γεγονός ότι άτομα άνω των 70 ετών αδυνατούν να

ασκήσουν τα δικαιώματα που παρέχονται σε ανάπηρα άτομα με το Σχέδιο για Παροχή Οικονομικής Βοήθειας σε Ανάπηρους για Απόκτηση Αυτοκινήτου, λόγω του ότι έχουν υπερβεί το όριο ηλικίας, αποτελεί εις βάρος τους διάκριση λόγω ηλικίας.

Με βάση τις πρόνοιες του εν λόγω Σχεδίου, δικαιούχος της χορηγίας για απόκτηση αυτοκινήτου καθίσταται άτομο που εμπίπτει στην έννοια του ατόμου με αναπηρία, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Σχεδίου, περιλαμβάνει: «...πολίτη της Κυπριακής Δημοκρατίας και κράτους μέλους της Ε.Ε του οποίου η ηλικία είναι μεγαλύτερη των 18 ετών και μικρότερη των 70 και είναι εκ γενετής ή λόγω μεταγενέστερου γεγονότος, σύμφωνα με έκθεση του Κυβερνητικού Ιατροσυμβουλίου που συγκροτείται για το σκοπό αυτό, μόνιμα ανάπηρο και η αναπηρία του συνίσταται σε:

▶ ακρωτηριασμό ή σοβαρή αδυναμία των άνω ή/και κάτω άκρων που οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία με αποτέλεσμα το άτομο με αναπηρία να έχει μόνιμο βαθμό αναπηρίας πέραν του τριάντα εννέα τοις εκατόν (39%).

▶ περιορισμό της οξύτητας της όρασεως των δύο οφθαλμών, ώστε αυτή να μην υπερβαίνει στον καλύτερο οφθαλμό, έστω και με διορθωτικούς φακούς, τα 6/60. ...»

Με βάση τις πρόνοιες του Σχεδίου, το αυτοκίνητο μπορούν, ύστερα από έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, να το οδηγούν και μέλη της οικογένειας του δικαιούχου. Επίσης, αυτό δύναται να μεταβιβαστεί σε άλλο πρόσωπο μετά την πάροδο 5 χρόνων από την ημερομηνία απόκτησης ή σε συντομότερο χρονικό διάστημα, μετά από έγκριση του Υπουργού Οικονομικών. Σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου, το αυτοκίνητο μεταβιβάζεται στους κληρονόμους του χωρίς να απαιτηθεί από το Κράτος η επιστροφή της οικονομικής βοήθειας που έχει παραχωρηθεί.

Σύμφωνα με τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών «...ο περιορισμός στο ανώτατο όριο της ηλικίας του δικαιούχου έχει τεθεί ώστε να αποφευχθεί τυχόν εκμετάλλευση του δικαιώματος από τα μέλη της οικογένειας του ανάπηρου. ...»

Η Επίτροπος σημειώνει στην Έκθεσή της ότι, από τις πρόνοιες του Σχεδίου, προκύπτει η αναγνώριση της αναγκαιότητας στήριξης, κοινωνικής και οικογενειακής, των ατόμων με αναπηρία. Στην προκειμένη περίπτωση αναγνωρίζεται, υπό προϋποθέσεις, η δυνατότητα χρήσης του αυτοκινήτου που προορίζεται για την εξυπηρέτηση του δικαιούχου ανάπηρου και το οποίο αποκτήθηκε με την αρωγή του κράτους, στα πλαίσια εφαρμογής του Σχεδίου, από μέλη της οικογένειας του.

Με τον τρόπο αυτό, επεκτείνεται το πλαίσιο προστασίας των ανάπηρων ατόμων, αφού γίνεται παραδεκτή η ανάγκη διακίνησης ατόμων με αναπηρίες, έστω και αν αδυνατούν τα ίδια, λόγω της αναπηρίας τους, να κάνουν προσωπική χρήση του αυτοκινήτου. Την ευθύνη διακίνησης τους αναλαμβάνουν συνήθως τα μέλη της οικογένειας τους.

Η Επίτροπος τόνισε ότι οι πρόνοιες του υπό εξέταση Σχεδίου είναι θεμιτές και δικαιολογημένες, αφού διαπνέονται από την αναγκαιότητα στήριξης των ατόμων με αναπηρίες και σεβασμού του δικαιώματος τους για ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Εξάλλου, η παροχή διευκολύνσεων διακίνησης στα άτομα με αναπηρίες συμβάλλει στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους, μέσω της εξασφάλισης του δικαιώματος τους για ανεξάρτητη διαβίωση και στην αποφυγή φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.

Σε σχέση με τη ρύθμιση που αποκλείει ανάπηρα άτομα άνω των 70 χρόνων από τις ευμενείς πρόνοιες του Σχεδίου, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι, υπό τις δεδομένες συνθήκες, δεν συντρέχουν γενικότεροι ή ειδικότεροι λόγοι που να καθιστούν τη διαφορετική μεταχείριση των ατόμων αυτών, λογικά και αντικειμενικά δικαιολογημένη. Τονίζει δε, ότι στις περιπτώσεις ηλικιωμένων ανάπηρων ατόμων καθίσταται επιτακτικότερη η αναγκαιότητα παροχής διευκολύνσεων διακίνησης. Η επίκληση της προοπτικής κατάχρησης του δικαιώματος του ανάπηρου από μέλη της οικογένειας του, δεν μπορεί από μόνη της να δικαιολογήσει τη διαφορετική ρύθμιση των ανάπηρων ατόμων άνω των 70 ετών, αφού δεν είναι εναρμονισμένη με το πνεύμα και τη συστηματική θέση της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, που επιτρέπει τη χρήση του αυτοκινήτου από οποιοδήποτε, ουσιαστικά πρόσωπο, όταν το ανάπηρο άτομο δεν μπορεί να κατέχει άδεια οδηγού, πόσο μάλλον στην υπό εξέταση περίπτωση όπου η καταγγέλλουσα ήταν τυφλή.

Έγιναν εισηγήσεις όπως η συγκεκριμένη πρόνοια του Σχεδίου επανεξεταστεί, υπό το φως των όσων αναφέρονται στην Έκθεση της Επιτροπής. Η εισήγηση αυτή δεν έχει μέχρι σήμερα υλοποιηθεί εξαιτίας του ότι, η εμπλεκόμενη υπηρεσία εμμένει στις αρχικές της απόψεις και επικαλείται, περαιτέρω, την πιθανότητα κατάχρησης των προνοιών του Σχεδίου από κάθε άτομο που καθίσταται ανάπηρο μετά την ηλικία των 70 ετών.

Υποχρέωση του κράτους να εξασφαλίζει την εκπαίδευση και αγωγή των ατόμων με αναπηρίες (ΑΚΡ 109-2005)

Ενώπιον της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων, τέθηκε το θέμα της κρατικής υποχρέωσης για εξασφάλιση της εκπαίδευσης των παιδιών με αναπηρίες και της ένταξής τους στο γενικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης στα συνηθισμένα σχολεία (σε συνηθισμένη τάξη ή σε ειδική μονάδα) ή σε ειδικά σχολεία, με δαπάνη της πολιτείας. Αφορμή της καταγγελίας, στάθηκε το γεγονός της πρόσθετης οικονομικής επιβάρυνσης των γονιών των παιδιών που φοιτούν στο Κέντρο Σπαστικών και Αναπήρων Παιδιών, με το ποσό των ΛΚ. 20 μηνιαίως για να εξασφαλίσουν τη φοίτηση των παιδιών τους. Αποτελούσε θέση των καταγγελλόντων ότι, το ποσό αυτό όφειλε να καταβάλει το κράτος αφού, σύμφωνα με το όσα υποστηρίχθηκαν, σε περίπτωση που το κράτος δεν διαθέτει ειδικά σχολεία για τα παιδιά αυτά, οφείλει πρώτιστα, να ιδρύσει ή τουλάχιστον, να αναλάβει την ευθύνη και οικονομική ενίσχυση των παιδιών αυτών και της φοίτησής τους σε υφιστάμενα Κέντρα, όπως είναι το Κέντρο Σπαστικών και Αναπήρων Παιδιών.

Η έρευνα που διενεργήθηκε περιλάμβανε επικοινωνία και συνάντηση Λειτουργού του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως με τον αρμόδιο Λειτουργό για θέματα ειδικής αγωγής στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, τους Διευθυντές του Κέντρου Σπαστικών και Αναπήρων Παιδιών και της Ειδικής Σχολής Ευαγγελισμός που φιλοξενούν παιδιά με παρόμοιες αναπηρίες. Πραγματοποιήθηκαν επίσης επιτόπιες επισκέψεις στο Κέντρο Σπαστικών και Αναπήρων Παιδιών, στο Ειδικό Σχολείο Ευαγγελισμός στη Λευκωσία και σε 2 δημόσια σχολεία όπου φοιτούν, σε συνηθισμένες τάξεις ή ειδικές μονάδες, παιδιά με πολλαπλές αναπηρίες.

Η Επίτροπος στην Έκθεσή της, επισήμανε την υποχρέωση του κράτους και των επί μέρους φορέων του για την πλήρη στήριξη των ατόμων με αναπηρίες, η οποία απορρέει από τους περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμους του 1991 και 2001, τις διατάξεις του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου του 2000 και τις πρόνοιες του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Τόνισε, επίσης, ότι ξεχωριστή θέση στο δικαϊκό μας σύστημα κατέχει μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το παράγωγο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο και συγκεκριμένα οι Οδηγίες 2000/43 και

2000/78. Βασικό στοιχείο της Κυπριακής νομοθεσίας που έχει ενσωματώσει τις πιο πάνω Κοινοτικές Οδηγίες, είναι η εξάλειψη και αποτροπή κάθε εμφανούς ή άλλης διάκρισης κατά των ατόμων με αναπηρίες και να ενθαρρύνει την πρόσβασή τους σε συγκεκριμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένου και αυτού της εκπαίδευσης.

Η Επίτροπος υπογράμμισε ότι, κεντρική παράμετρος του πλαισίου σεβασμού των δικαιωμάτων των ανάπηρων προσώπων, αποτελεί η εγκατάλειψη της προνοιακής αντίληψης, όπου ο ανάπηρος ή το άτομο με ειδικές ανάγκες είναι παθητικός δέκτης παροχών και ο προσανατολισμός σε μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση, που στηρίζεται στην εξατομικευμένη αντιμετώπιση των ατόμων αυτών. Με την προσέγγιση αυτή αναδεικνύονται, μέσω της εκπαίδευσης, οι δυνατότητες των ατόμων αυτών. Όσον αφορά στην εκπαίδευση των ατόμων αυτών, σημειώνει ότι, και στα παιδιά αυτά είναι αναγκαία η παροχή ίσων ευκαιριών μόρφωσης. Άλλωστε, μόνο με την ισότιμη χρήση του δημόσιου κοινωνικού αγαθού της εκπαίδευσης, μπορούν να αποφευχθούν φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού των αναπήρων.

Αποτελεί θέση της Επιτρόπου ότι, τόσο το έργο που επιτελεί το Κέντρο Σπαστικών και Αναπήρων Παιδιών, όσο και το δημόσιο Ειδικό Σχολείο Ευαγγελισμός, είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Αξιοσημείωτη είναι επίσης και η ίδρυση και λειτουργία ειδικών μονάδων σε δημόσια σχολεία, για τη φοίτηση των ανάπηρων παιδιών. Η προσπάθεια αυτή, παρά τα προβλήματα, συμβάλλει στην ενσωμάτωση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ιδιαίτερες μαθησιακές δυσκολίες στη δημόσια εκπαίδευση και στην κοινωνία ευρύτερα.

Η Επίτροπος σημειώνει ότι, το ειδικότερο ζήτημα ανισότητας που εξετάστηκε, εν προκειμένω, έγκειται στο γεγονός ότι τα παιδιά που για οποιοδήποτε λόγο φοιτούν στο Κέντρο Σπαστικών και Αναπήρων Παιδιών καλούνται, ουσιαστικά, να καταβάλλουν επιπλέον ποσό ΛΚ. 20 για τη φοίτησή τους, ενώ η φοίτηση των παιδιών που εντάσσονται σε άλλο δημόσιο σχολείο ειδικής εκπαίδευσης στη Λευκωσία, πραγματοποιείται χωρίς πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις. Το γεγονός ότι για την φοίτηση των παιδιών αυτών απαιτείται η καταβολή συγκεκριμένου χρηματικού ποσού, αποτελεί στοιχείο που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι παράγει ανισότητες έναντι των παιδιών που εντάσσονται, χωρίς οικονομική επιβάρυνση υπό ανάλογους όρους, σε ένα δημόσιο σχολείο.

Η Επίτροπος κατέληξε ότι το πιο πάνω ζήτημα θα πρέπει να απασχολήσει τις αρμόδιες αρχές. Η υφιστάμενη νομοθεσία και οι κανονισμοί καθιερώνουν ως γενική αρχή την υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει την εκπαίδευση των ανάπηρων παιδιών. Εν τούτοις, πέρα από την κατοχύρωση σε νομοθετικό επίπεδο του δικαιώματος εκπαίδευσης των αναπήρων, είναι σημαντική η υλοποίηση του δικαιώματος αυτού και η στάθμιση της κάθε περίπτωσης, υπό το φως του προστατευτικού χαρακτήρα και τη προνοιακής εμβέλειας των θεσμικών ρυθμίσεων. Έτσι, διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των αναπήρων σε όλο το φάσμα της κοινωνικής ζωής, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της εκπαίδευσης. Δεν θα πρέπει δε, να παραγνωρίζεται ότι, υπό τις δεδομένες συνθήκες, η εκπαίδευση των ανάπηρων ατόμων διεξάγεται κάτω από διακριτά προβλήματα και ότι μεγάλο μέρος της ευθύνης επωμίζονται οι ίδιοι οι γονείς και οι οικογένειές τους. Είναι δε προφανές, τονίζει η Επίτροπος στην Έκθεση της, ότι η ευθύνη του κράτους για την εκπαίδευση των παιδιών αυτών είναι μεγαλύτερη, δοθέντος ότι η εκπαίδευση για τα παιδιά αυτά στην παιδική ηλικία, πριν από την ενηλικίωση, είναι καθοριστικής σημασίας.

Έγιναν εισηγήσεις όπως οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς εξετάσουν άμεσα το θέμα και το ενδεχόμενο συνολικής ανάληψης των εξόδων εκπαίδευσης των ανάπηρων, χωρίς επιπρόσθετη επιβάρυνση των γονιών.

